

RAPORT Z WIZYTACJI

(ocena programowa)

dokonanej w dniach 11-12.10.2012 na kierunku Bezpieczeństwo Narodowe prowadzonym w ramach nauk społecznych na poziomie studiów pierwszego stopnia o profilu ogólnoakademickim w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Wrocławskiego

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: prof. dr hab. Stanisław Dworecki - członek PKA;

członkowie:

- **dr M. Marciniak** - Członek PKA;
- **prof. dr hab. G.Sobolewski** - Ekspert PKA;
- **mgr L. Grudniak-Wal** - Ekspert PKA, formalno-prawny;
- **A. Zachara** - Ekspert PKA, Przedstawiciel Parlamentu Studentów;
- **K. Babusia** - Ekspert PKA, Przedstawiciel Parlamentu Studentów – obserwator.

Krótką informacją o wizytacji

Ocena jakości kształcenia na kierunku „*bezpieczeństwo narodowe*” prowadzonym na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Wrocławskiego została przeprowadzona z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2012/2013. Wizytacja tego kierunku studiów odbyła się po raz pierwszy.

Wizytację członkowie Zespołu poprzedzili zapoznaniem się z Raportem Samooceny przekazanym przez władze Uczelni, ustaleniem podziału kompetencji w trakcie wizytacji oraz sformułowaniem wstępnie dostrzeżonych problemów. W toku wizytacji Zespół spotkał się z władzami Uczelni i Wydziału prowadzącego oceniany kierunek, analizował dokumenty zgromadzone wcześniej na potrzeby wizytacji przez władze Uczelni, otrzymał od władz Uczelni dodatkowo zamówione dokumenty, przeprowadził hospitację i spotkania ze studentami oraz spotkanie z pracownikami realizującymi zajęcia na ocenianym kierunku.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna wizytacji

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego.

1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku formułowana przez jednostkę*

1).Ocena powiązania założonej koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku z misją Uczelni oraz ze strategią jednostki.

Zespół oceniający nie może odnieść się do problemu powiązania przyjętej koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku z misją Uczelni oraz ze strategią Wydziału, gdyż władze Instytutu nie przedstawiły strategii rozwoju Wydziału, twierdząc, że takowej Wydział nie ma. Przyjęte przez Wydział rozwiązania w zakresie powiązania koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku z misją Uczelni są kompatybilne. Zgodnie z zapisem zawartym w Założeniach Strategii Rozwoju Uniwersytetu Wrocławskiego na lata 2009-2015, które zostały zawarte w Uchwale Nr 18/2009 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 lutego 2009 roku w sprawie przyjęcia strategii rozwoju Uniwersytetu Wrocławskiego na lata 2009-2015 – Uniwersytet Wrocławski, poprzez swoje jednostki organizacyjne, powinien skutecznie reagować na uwarunkowania zewnętrzne (w tym te, które związane są z rynkiem pracy oraz potrzebami edukacyjnymi społeczeństwa) i poszukiwać sposobów

odpowiedzi na pojawiające się oczekiwania kandydatów związane z określonymi kierunkami kształcenia.

Z raportu samooceny wynika, że główną przesłanką uruchomienia w 2009 roku kierunku Bezpieczeństwo narodowe było skuteczne zareagowanie na wzrastające zapotrzebowanie wśród absolwentów szkół średnich takim kierunkiem studiów. Absolwenci szkół średnich poszukiwali wiedzy oraz umiejętności, które po ukończeniu studiów pozwoliłyby im ubiegać się o pracę w instytucjach związanych z wyznaczaniem i realizacją różnorodnych celów bezpieczeństwa w obrębie poszczególnych sektorów administracji samorządowej i państwowej, struktur ekonomicznych i służb odpowiadających za zapewnienia bezpieczeństwa na wszystkich jego poziomach. Jednak Instytut nie jest w stanie uwiarygodnić tego poglądu. Brak udokumentowanej współpracy z interesariuszami zewnętrznymi w zakresie przyjętej koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku.

Ocena stopnia różnorodności i innowacyjności oferty kształcenia oraz możliwości jej elastycznego kształtowania.

Struktura programu studiów kierunku Bezpieczeństwo narodowe, uwzględniającego wymagania standardów nauczania Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, składa się z następujących elementów:

1. Przedmiotów realizujących treści podstawowe w rozumieniu standardów nauczania. Zaliczyć do nich należy następujące przedmioty: Historia, Geografia, Filozofia, Ekonomia (z podziałem na Mikroekonomię i Makroekonomię), Nauka o państwie, Podstawy prawa, Administracja publiczna, Organizacja i zarządzanie, Współczesne systemy polityczne.
2. Przedmiotów realizujących treści kierunkowe w rozumieniu standardów nauczania. Zaliczyć do nich należy następujące przedmioty: Teorie bezpieczeństwa, Prawne podstawy bezpieczeństwa, Międzynarodowe stosunki polityczne, Strategia bezpieczeństwa, Międzynarodowe stosunki wojskowe, Polityka bezpieczeństwa, Systemy bezpieczeństwa narodowego, Zarządzanie kryzysowe, Logistyka w sytuacjach kryzysowych.

Poza przedmiotami realizującymi treści kształcenia o charakterze podstawowym oraz kierunkowym w ramach struktury programu studiów pierwszego stopnia znajdują się:

- a. Przedmioty uznane za obowiązkowe dla wszystkich studentów, które w założeniu stanowią merytoryczne rozszerzenie bądź pogłębienie wiedzy zdobywanej przez studentów na zajęciach przedmiotów treści podstawowych oraz kierunkowych.
- b. Przedmioty do wyboru z zakresu wiedzy humanistycznej.
- c. Zajęcia językowe.
- d. Przedmioty wybieralne przypisane do trzech bloków: Bezpieczeństwo regionalne (Semestr IV), Bezpieczeństwo globalne (Semestr V) oraz Bezpieczeństwo społeczno-kulturowe (Semestr VI).

Analiza przedmiotów zgrupowanych w tych trzech blokach (w wymiarze 560 godz. na studiach stacjonarnych) wskazuje na odejście od Bezpieczeństwa narodowego w kierunku Bezpieczeństwa międzynarodowego (Polityki Bezpieczeństwa Międzynarodowego).

Uczelnia stara się w sposób innowacyjny dostosowywać treści programu kształcenia studentów. W ramach cyklicznie aktualizowanej w każdym roku akademickim oferty poszczególne bloki tematyczne są wypełniane określoną liczbą przedmiotów (są to konwersatoria i wykłady), które składają się na kilka zestawów ofertowych przedstawianych studentowi do wyboru. Przedmioty wybieralne przypisane do wspomnianych trzech bloków tematycznych: *Bezpieczeństwo regionalne*, *Bezpieczeństwo globalne*, *Bezpieczeństwo społeczno-kulturowe*, które zostały zatwierdzone w pakiecie ECTS przez Radę Instytutu Studiów Międzynarodowych, muszą zostać przedstawione studentom w danym roku akademickim do wyboru. W miarę możliwości oferta przypisana do trzech bloków jest uzupełniana, w taki sposób, aby studenci mogli korzystać z szerokiej palety proponowanych treści kształcenia. Poszczególne przedmioty są dobierane w taki sposób, aby odpowiadać na potrzeby studentów (także te związane z przyszłymi planami zawodowymi), aby reagować na wydarzenia

międzynarodowe w obrębie systemu bezpieczeństwa dążąc do zapewnienia studentom najbardziej aktualnej wiedzy oraz analiz traktujących o najbardziej kluczowych w danym momencie problemach bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego. Treści kształcenia przypisane do poszczególnych bloków w swoim założeniu są wyrazem systemowego podejścia do problematyki bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego.

Uczelnia stara się w sposób elastyczny dostosowywać treści programu kształcenia studentów, uwzględniając wymogi Krajowych Ram Kwalifikacji (KRK). Zgodnie z zapisami Uchwały Nr 6/2012 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 stycznia 2012 roku w sprawie wytycznych dla rad podstawowych jednostek organizacyjnych dotyczących tworzenia programów kształcenia na studiach, studiach podyplomowych i kursach doszkalających program zawiera dwie wyodrębnione grupy: zajęcia z zakresu nauk podstawowych oraz zajęcia o charakterze praktycznym.

Do zajęć z zakresu nauk podstawowych objętych kierunkowymi efektami kształcenia zaliczono: Naukę o państwie, Teorię bezpieczeństwa, Prawne podstawy bezpieczeństwa, Międzynarodowe stosunki wojskowe, Komunikację strategiczną, Politykę bezpieczeństwa oraz Zarządzanie kryzysowe. Łącznie obejmują one 346 godzin zajęć kontaktowych na studiach stacjonarnych i 232 godziny zajęć na studiach niestacjonarnych (łączna suma punktów za te przedmioty (moduły) wynosi 36 punktów ECTS).

Jako zajęcia o charakterze praktycznym zostały uznane: Podstawy dyplomacji, Protokół dyplomatyczny i etykieta, Laboratorium licencjackie, Tematyczne konwersatorium językowe, Logistyka w sytuacjach kryzysowych, Zarządzanie kryzysowe, Technologia informacyjna z elementami praw własności intelektualnej. Łącznie daje to 336 godzin zajęć na studiach stacjonarnych oraz 208 godzin zajęć na studiach niestacjonarnych (łączna suma punktów za te przedmioty (moduły) wynosi 27).

Zarówno program studiów uwzględniający wymagania standardów nauczania Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, jak i program kształcenia, który opracowany został z uwzględnieniem wymogów Krajowych Ram Kwalifikacji (KRK), gdzie podstawą programu stały się Kierunkowe Efekty Kształcenia dla kierunku Bezpieczeństwo narodowe, ułożone w taki sposób, aby zagwarantować możliwość osiągnięcia w procesie nauczania wszystkich celów zapisanych w sylwetce absolwenta. Tworząc wspomniane programy nauczania dążono na zachowania właściwych proporcji pomiędzy treściami mającymi charakter teoretyczny, a tymi, które realizowane są na zajęciach o charakterze praktycznym.

2). Ocena udziału zewnętrznych i wewnętrznych interesariuszy w procesie ustalania koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku, poziomie i profilu studiów, w tym określenia celów i efektów kształcenia, oraz w procesie jej dostosowywania do zmieniających się potrzeb zewnętrznych i uwarunkowań wewnętrznych.

Kształcenie na kierunku „bezpieczeństwo narodowe” na Wydziale Nauk Społecznych zapoczątkowane zostało w roku akademickim 2009/2010. Na podstawie Uchwały Nr 27/2009 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 marca 2009 r.

Struktura Kierunkowych Efektów Kształcenia konstruowana była w oparciu o analizę potrzeb otoczenia rynkowego Instytutu Studiów Międzynarodowych. W latach 2009 – 2011 zastępca Dyrektora ds. Dydaktycznych uczestniczył w szeregu konferencji naukowych organizowanych między innymi przez Akademię Obrony Narodowej oraz Wyższą Szkołę Oficerską Wojsk Lądowych, których tematem były nowe wyzwania edukacyjne związane z profesjonalizacją sił zbrojnych oraz przekształceniami w sferze bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego. W trakcie obrad tych konferencji zwracano uwagę na szereg potrzeb w dziedzinie wiedzy, umiejętności i kompetencji istotnych z punktu widzenia polskiego systemu bezpieczeństwa, które to elementy w postaci efektów kształcenia zostały umieszczone w programie kształcenia kierunku Bezpieczeństwo narodowe. Udział w tych konferencjach i lektura materiałów pokonferencyjnych umożliwiły zdefiniowanie efektów kształcenia adekwatnych do rzeczywistych potrzeb instytucji bezpieczeństwa publicznego oraz służb dyspozycyjnych. W procesie definiowania Kierunkowych Efektów Kształcenia powołany przez Dyrektora Instytutu zespół analizował oczekiwania wobec stażystów zgłaszane przez Biuro

Bezpieczeństwa Narodowego przy Prezydencie RP, oczekiwania wobec kandydata do pracy w Policji, kryteria naboru do Narodowych Sił Rezerwowych, warunki podjęcia pracy w siłach zbrojnych RP lub studiów wojskowych. W procesie określania sylwetki absolwenta brał udział przedstawiciel Wojskowej Komendy Uzupełnień we Wrocławiu (marzec 2012).

W raporcie samooceny wskazano, że podstawą koncepcji kształcenia były m.in. założenia programowe stosowane we wiodących polskich ośrodkach akademickich realizujących studia w obrębie kierunku Bezpieczeństwo narodowe (Akademia Obrony Narodowej w Warszawie, Akademia Marynarki Wojennej im. Bohaterów Westerplatte w Gdyni, Wyższa Szkoła Oficerska Wojsk Lądowych im. Generała Tadeusza Kościuszki we Wrocławiu).

Brak jest sformalizowanej współpracy z interesariuszami zewnętrznymi w zakresie ustalania koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku, poziomie i profilu studiów, w tym określenia celów i efektów kształcenia, oraz w procesie jej dostosowywania do zmieniających się potrzeb zewnętrznych i uwarunkowań wewnętrznych. Trudno więc ocenić na ile kierunek Bezpieczeństwo narodowe cieszy się zainteresowaniem i odpowiada potrzebom interesariuszy zewnętrznych. Według zapewnień przedstawiciela władz Instytutu Uczelnia podejmie starania w celu wdrożenia interesariuszy zewnętrznych do kształtowania programu studiów na kierunku Bezpieczeństwo narodowe. Współpraca ze środowiskiem zewnętrznym ogranicza się do wykładów (Wydział Prewencji WKP we Wrocławiu) i spotkań studentów w sprawie naboru do Narodowych Sił Zbrojnych RP (Wojskowa Komenda Uzupełnień we Wrocławiu). Również studenci kierunku Bezpieczeństwo narodowe nie byli włączeni w proces ustalania koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku, co sygnalizowali podczas spotkania z Przedstawicielkami Parlamentu Studentów. Nie wiedzą na czym taki proces polega, nigdy nie zostało zorganizowane żadne spotkanie dotyczące ich możliwego wpływu na niego.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego¹ - znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Realizowany znacząco - koncepcja kształcenia powiązana z misją i strategią uczelni; ofertę kształcenia charakteryzuje zadawalający stopień różnorodności i innowacyjności oraz elastyczności, kierując się głównie możliwościami kadrowymi, z pominięciem potrzeb rynku pracy.**
- 2) Realizowany znacząco - brak udokumentowanej współpracy ze studentami i interesariuszami zewnętrznymi w zakresie tworzenia programów kształcenia i reakcji na zmienne potrzeby rynkowe.**

2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

- 1) Ocena zgodności założonych celów oraz specyficznych i szczegółowych efektów kształcenia dla ocenianego kierunku, poziomu kwalifikacji i profilu kształcenia z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego (wzorcowymi efektami kształcenia albo celami i efektami kształcenia wskazanymi w standardach kształcenia, w tym standardach kształcenia nauczycieli, określonych przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego), a także z koncepcją rozwoju kierunku.

Zespół Oceniający uzyskał od władz ISM WNS Uniwersytetu Wrocławskiego pełną dokumentację programu kształcenia opracowanego na potrzeby bieżącego cyklu kształcenia na kierunku bezpieczeństwo narodowe realizowanego zgodnie z wymogami prawa konstytuującego Krajowe Ramy Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego.

Władze ISM poinformowały w Raporcie samooceny, że opracowując program kształcenia określili:

- nazwę kierunku: **bezpieczeństwo narodowe,**
- profilu kształcenia: **ogólnoakademicki,**
- poziomu kształcenia: **studia pierwszego stopnia,**

¹ według przyjętej skali ocen: wyróżniająco, w pełni, znacząco, częściowo, niedostatecznie;

- formy kształcenia: **studia stacjonarne i niestacjonarne**,
- obszary kształcenia, do których przyporządkowane zostały efekty kształcenia: **obszar nauk społecznych**,
- dziedziny nauki, do których przyporządkowane zostały efekty kształcenia: **dziedzina nauk społecznych, dziedzina nauk humanistycznych**,
- dyscypliny naukowe, do których przyporządkowane zostały efekty kształcenia: **nauki o bezpieczeństwie, nauki o obronności, nauki o polityce**,
- cele i efekty kształcenia odnoszące się do wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych zawarte w tabeli 1.2. Cele i efekty kształcenia.

Ponadto w załącznikach do Raportu samooceny Władze ISM załączyły dokument zatytułowany „Program kształcenia na kierunku studiów wyższych: *Bezpieczeństwo narodowe*. Studia stacjonarne i niestacjonarne pierwszego stopnia (licencjackie) Zmiany wchodzi w życie od początku roku akademickiego 2012/2013 (obowiązują wszystkich studentów rozpoczynających studia na pierwszym roku studiów od roku akademickiego 2012/2013)”.

Władze ISM przygotowując raport samooceny nie dołożyły należytej staranności w prezentowaniu informacji o programie kształcenia na kierunku *bezpieczeństwo narodowe*. W raporcie samooceny znajdują się informacje lub raczej jej braki, które mogą sugerować daleko idącą niepoprawność przygotowania programu kształcenia. Autorzy Raportu samooceny niepoprawnie informują o podstawowych założeniach programu, takich jak wskazanie obszarów kształcenia, do których przyporządkowane zostały efekty kształcenia. Raport informuje, że jest to **obszar nauk społecznych**.

Podobną informację ograniczającą wskazanie obszaru kształcenia tylko do nauk społecznych zawiera również dokument „Program kształcenia na kierunku studiów wyższych: *Bezpieczeństwo narodowe...*”, w którym na str. 1 ponadto stwierdza się, że opracowano „Kierunkowe efekty kształcenia wraz z odniesieniem do obszarowych efektów określonych dla **obszaru nauk społecznych**”. Na str. 28 ww. „Programu kształcenia ..” znajduje się wykaz Kierunkowych Efektów Kształcenia dla kierunku studiów: bezpieczeństwo narodowe, w którym w zestawieniu tabelarycznym wskazuje się na „**Odniesienie do efektów kształcenia w obszarze kształcenia w zakresie nauk społecznych i humanistycznych**”

Również analiza Załącznika nr 7 do Uchwały Nr 54/2012 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 20 czerwca 2012 r. w sprawie efektów kształcenia dla kierunków studiów prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim, pozwala stwierdzić, że Władze Uczelni przygotowując efekty kształcenia wskazały jednakże dwa obszary: **obszar nauk społecznych i obszar nauk humanistycznych**, co w sposób istotny wpływa na ocenę dalszych elementów programu kształcenia oraz poprawności doboru nauczycieli do minimum kadrowego. Niemniej brak jest w ww. dokumentach wskazania dyscyplin naukowych z obszaru nauk humanistycznych, z dziedziny nauk humanistycznych, do których przyporządkowane zostały efekty kształcenia.

Tabela 1.2. „Cele i efekty kształcenia” zawiera kolumny opisane jako: cel kształcenia, przedmiot, treści kształcenia, formy zajęć, zakładane efekty kształcenia (kierunkowe), obszarowe efekty kształcenia. Kierunkowe efekty kształcenia opisane są tylko kodem. Załączniki do Raportu samooceny zawierają zestawienia treści efektów kształcenia dla kierunku bezpieczeństwo narodowe, jak również efekty szczegółowe określone dla przedmiotów nauczanych w ramach programu studiów.

Zestaw efektów kształcenia dla kierunku bezpieczeństwo narodowe składa się z 66 efektów (30 efektów w obszarze wiedzy, 21 w obszarze umiejętności i 15 w zakresie kompetencji społecznych). Zaprogramowane efekty dla kierunku odnoszą się do wszystkich efektów kształcenia na poziomie studiów pierwszego stopnia, dla profilu ogólnoakademickiego w obszarze kształcenia w **zakresie nauk społecznych**, stanowiących załącznik do Rozporządzenia Ministra Nauki Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego. (Dz.U. nr 253, poz. 1520), ponadto do trzech efektów kształcenia na poziomie studiów

pierwszego stopnia, dla profilu ogólnoakademickiego w obszarze kształcenia w **zakresie nauk humanistycznych**.

Wspomniane efekty kształcenia na poziomie studiów pierwszego stopnia, dla profilu ogólnoakademickiego w obszarze kształcenia w **zakresie nauk humanistycznych** to H1A_U01, H1A_U06, H1A_U07.

Opracowany efekt kierunkowy K_U15 - Potrafi komunikować się w grupie społecznej, posługuje się komunikatami werbalnymi i niewerbalnymi w relacjach interpersonalnych oraz negocjacjach został przesadnie odniesiony do efektu obszarowego nauk humanistycznych o kodzie H1A_U07 – potrafi porozumiewać się z wykorzystaniem różnych kanałów i technik komunikacyjnych ze specjalistami w zakresie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych, właściwych dla studiowanego kierunku studiów, w języku polskim i języku obcym.

Zaprogramowany efekt K_U16 - Potrafi odnieść się do aktualnego dyskursu dotyczącego procesów historycznych lub współczesnych w oparciu o fakty i metody naukowe został zubożony w porównaniu z treścią wskazanego w odniesieniu efektu obszarowego nauk humanistycznych o kodzie H1A_U06 – posiada umiejętność merytorycznego argumentowania z wykorzystaniem poglądów innych autorów, oraz formułowania wniosków.

Wskazane w zestawie efektów kierunkowych trzy odniesienia do efektów kształcenia na poziomie studiów pierwszego stopnia, dla profilu ogólnoakademickiego w obszarze kształcenia w **zakresie nauk humanistycznych** rodzą określone zobowiązanie do przyporządkowania stosownych dyscyplin naukowych z zakresu dziedziny nauk humanistycznych właściwych dla ww. efektów, realizowania ściśle wskazanej tymi efektami tematyki konkretnych przedmiotów kształcenia oraz wskazania do minimum kadrowego nauczycieli akademickich, których kwalifikacje i dorobek są adekwatne do tej tematyki.

W omawianym programie kształcenia brak jest przyporządkowania efektów kształcenia do jakiegokolwiek dyscypliny naukowej z dziedziny nauk humanistycznych.

Analiza formalna zaprogramowanych efektów kształcenia na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych, na poziomie studiów pierwszego stopnia, na kierunku bezpieczeństwo narodowe o profilu ogólnoakademickim w kontekście wymogów Krajowych Ram Kwalifikacji pozwala na pozytywną ocenę. Liczba zaprogramowanych efektów, ich konstrukcja formalna i merytoryczna oraz odniesienie do efektów wskazanego przez Uczelnię obszaru kształcenia nauk społecznych jest poprawne. Kierunkowe efekty kształcenia opracowane przez Uczelnię cechuje oryginalność ujęcia merytorycznego, a ich zakres i skala trudności jest adekwatna do deklarowanego poziomu kwalifikacji studiów pierwszego stopnia. Efekty są merytorycznie odpowiednie do profilu kształcenia ogólnoakademickiego.

ZO przeprowadził analizę zgodności założonych celów oraz efektów kształcenia dla kierunku, poziomu kwalifikacji i profilu kształcenia z koncepcją rozwoju kierunku. Uczelnia deklaruje, że główną przesłanką uruchomienia w 2009 roku kierunku Bezpieczeństwo narodowe było uznanie przez władze Instytutu Studiów Międzynarodowych, że Instytut dysponuje potencjałem naukowym i dydaktycznym pozwalającym mu skutecznie odpowiedzieć na wzrastające zapotrzebowanie wśród absolwentów szkół średnich kierunkiem Bezpieczeństwo narodowe. Uruchomienie kierunku stanowiło naturalne rozwinięcie działalności badawczej oraz dydaktycznej realizowanej przez Instytut Studiów Międzynarodowych w obrębie kierunku Stosunki międzynarodowe. Przed rokiem 2009 duża liczba przedmiotów realizowanych w obrębie kierunku Stosunki międzynarodowe bezpośrednio lub pośrednio odnosiła się do problematyki bezpieczeństwa narodowego bądź międzynarodowego. Obecnie znacząca część badań naukowych pracowników Instytutu Studiów Międzynarodowych realizowana jest także w wymiarze przedmiotowym lub podmiotowym dotyczącym obszarów czy zagadnień wpisujących się w szeroko rozumianą problematykę bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego.

ZO przeprowadził analizę programu kształcenia na wyższych latach studiów opracowanych wg standardów kształcenia, które są „wygaszane”. Realizowany program jest w zasadzie zgodny z

wymogami standardu kształcenia dla kierunku bezpieczeństwo narodowe pierwszego stopnia. Realizowany program (wg danych przedstawionych w raporcie samooceny, pkt 1.3, s. 22) zawiera poprawnie określone cele kształcenia, liczbę semestrów (6), oraz liczbę godzin na studiach stacjonarnych (2112-2152) i niestacjonarnych (1208-1224, co stanowi zaledwie około 57%). W dostępnej dokumentacji występuje rozbieżność liczby godzin. W dokumentach przedłożonych w ramach wniosku o otwarcie kierunku w 2009r mamy odpowiednio 2238/1262 godziny. Programu kształcenia spełnia także wymagania w zakresie podziału na grupę treści podstawowych (404/330 godzin i 46 punktów ECTS) oraz grupę treści kierunkowych (482/308 godzin i 45 punktów ECTS). Za zaliczenie zajęć z wychowania fizycznego student uzyskuje 2 punkty ECTS, a za zaliczenie praktyki studenckiej 3 punkty ECTS. Obciążenie godzinowe zajęciami w poszczególnych semestrach jest z zachowaniem właściwych proporcji. Obciążenie godzinowe zajęciami w poszczególnych semestrach jest z zachowaniem właściwych proporcji.

Oceniany program, realizowany od roku akad. 2012/2013 w oparciu o wymogi KRK, zawiera w zasadzie poprawnie określone efekty kształcenia, liczbę semestrów (6), oraz liczbę godzin na studiach stacjonarnych (2025) i niestacjonarnych (1086) z przypisanymi im 180 punktami ECTS. Spełnia także wymagania w zakresie podziału na grupę treści podstawowych (648/374 godzin i 45/45 punktów ECTS) oraz grupę treści kierunkowych (617/400 godzin i 62/62 ECTS). Przedmioty realizowane w ramach treści do wyboru obejmują 760/432 godzin z przypisanymi im 67 punktami ECTS (37,2%). Za zaliczenie zajęć z wychowania fizycznego student uzyskuje 2 punkty ECTS, a za zaliczenie praktyki studenckiej 3 punkty ECTS. Obciążenie godzinowe zajęciami w poszczególnych semestrach jest z zachowaniem właściwych proporcji.

Władze Uczelni deklarują następujące założenia rozwoju kierunku:

1. Po uzyskaniu kompetencji kadrowych rozpoczęcie procedury uruchomienia studiów II stopnia.
2. Działania zmierzające do uruchomienia studiów I stopnia na kierunku Bezpieczeństwo narodowe prowadzonych w języku angielskim.
3. Powołanie Zakładu Badań nad Bezpieczeństwem.
4. Rozszerzenie współpracy z otoczeniem rynkowym celem weryfikacji założonych w programie studiów efektów kształcenia.

Reasumując, można stwierdzić, że opracowane efekty kształcenia są konsekwencją przyjętej koncepcji kształcenia dla kierunku Bezpieczeństwo narodowe oraz wyrazem działań rozwojowych podejmowanych przez Instytut Studiów Międzynarodowych.

ZO dokonał porównania merytorycznej spójności zaprogramowanych efektów kształcenia na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych, na poziomie studiów pierwszego stopnia, na kierunku bezpieczeństwo narodowe o profilu ogólnoakademickim z efektami szczegółowymi, opracowanymi dla modułów rozumianych jako grupy przedmiotów, grupy zajęć czy też dla poszczególnych przedmiotów.

W programie studiów Uczelnia informuje o ofercie przedmiotów do wyborów w zestawach po dwa albo trzy przedmioty, w ramach bloków kształcenia. W ofercie są trzy bloki kształcenia, każdy po trzy zestawy dwu-, trzyprzedmiotowe.

Należy domniemywać, że wprowadzenie do oferty studiów bloków różnych tematycznie, dających możliwość wyboru jednego z trzech zestawów przedmiotów powinno skutkować również osiągnięciem odmiennych efektów kształcenia.

ZO ocenił merytoryczną spójność zaprogramowanych efektów kształcenia (66 efektów kierunkowych) na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych, na poziomie studiów pierwszego stopnia, na kierunku bezpieczeństwo narodowe o profilu ogólnoakademickim z efektami szczegółowymi opracowanymi dla przedmiotów kształcenia. Uczelnia przygotowała w ramach programu studiów na kierunku 73 przedmioty, dla których rozpiętość zaprogramowanych efektów szczegółowych mieści się w przedziale od 7 efektów dla przedmiotu Prawa konsumenta do 17 efektów dla przedmiotu

Bezpieczeństwo ekologiczne. Obecność w programie przedmiotów z zaprogramowanymi efektami w liczbie powyżej dwunastu (ok.30% przedmiotów) rodzi poważne obawy o możliwość osiągnięcia wszystkich efektów na akceptowalnym poziomie z uwzględnieniem możliwości najsłabszych studentów.

W zestawach efektów dla przedmiotu występuje zjawisko nadreprezentacji efektów z obszaru wiedzy (7 na 14 w przedmiotach: Zagrożenia symetryczne i asymetryczne, Europejski system bezpieczeństwa, 9 na 17 w przedmiocie Bezpieczeństwo ekologiczne, 9 na 16 w przedmiocie Teoria konfliktów społecznych i politycznych).

Analiza zaprogramowanych efektów kierunkowych oraz szczegółowych dla przedmiotów przewidzianych programem studiów w przypadku profilu ogólnoakademickiego pozwala uznać, że spełniają one wymagania merytoryczne formułowane dla obszaru nauk społecznych, z którego wywodzi się kierunek bezpieczeństwo narodowe.

Ocena możliwości osiągnięcia ogólnych i specyficznych efektów kształcenia poprzez realizację celów i szczegółowych efektów kształcenia dla modułów kształcenia (poszczególnych przedmiotów, grup przedmiotów) oraz praktyk zawodowych (o ile są przewidziane w programie studiów).

Władze Uczelni przewidziały w programie studiów praktyki zawodowe (pomimo przyjęcia profilu ogólnoakademickiego) w wymiarze minimum 3 tygodni (90 godzin). Student uzyskuje zaliczenie praktyk na podstawie przedstawionej dokumentacji będącej zaświadczeniem o odbyciu praktyki na koniec 3 roku studiów (6 semestr). Ocena z praktyk wlicza się do średniej ocen w semestrze, w którym zostaje zaliczona. Praktyka powinna spełniać warunki zawarte w programie praktyk. W miarę możliwości powinien on odzwierciedlać zakładane dla kierunku efekty kształcenia. Końcowa ocena uzależniona jest od stopnia realizacji przez praktykę oczekiwanych efektów kształcenia. W przypadku braku spełnienia minimalnych wymagań odnośnie efektów kształcenia praktyka może nie zostać zaliczona.

Władze ISM w załączonym dokumencie zatytułowanym „Program kształcenia na kierunku studiów wyższych: *Bezpieczeństwo narodowe*. Studia stacjonarne i niestacjonarne pierwszego stopnia (licencjackie) Zmiany wchodzi w życie od początku roku akademickiego 2012/2013 (obowiązują wszystkich studentów rozpoczynających studia na pierwszym roku studiów od roku akademickiego 2012/2013)” wskazują „Oczekiwane efekty kierunkowe realizowane w trakcie praktyk”.

W opinii ZO realizacja programu kształcenia w przedstawionej postaci formalnej i merytorycznej w zasadzie umożliwia osiągnięcie ogólnych i specyficznych efektów kształcenia poprzez realizację celów i szczegółowych efektów kształcenia dla poszczególnych przedmiotów. Niemniej, brak efektów szczegółowych dla zestawów przedmiotów w blokach tworzy zagrożenie dla osiągnięcia efektów kierunkowych oraz procesu monitorowania i weryfikacji osiągniętych efektów.

W opinii ZO program kształcenia przygotowany wg standardu kształcenia dla kierunku bezpieczeństwo narodowe pierwszego stopnia (pomimo wskazanych wyżej niedociągnięć) umożliwia znaczące osiągnięcie zakładanych celów kształcenia oraz realizację treści programowych dla modułów kształcenia (poszczególnych przedmiotów, grup przedmiotów) oraz w mniejszym stopniu praktyk zawodowych.

Ocena dostępności opisu założonych efektów kształcenia czy i w jaki sposób opis efektów kształcenia jest publikowany.

Władze ISM zapewniają, że Zbiór kart opisów przedmiotów wraz z dokumentem opisującym instytutowy system oceny jakości są udostępnione do wglądu studentom oraz innym zainteresowanym osobom.

Dotychczas obowiązujące standardy kształcenia w formie sylabusów są udostępniane studentom przez wykładowców na wszystkich zajęciach. Jest do nich również dostęp w Dziekanacie, o czym studenci są poinformowani. Studenci pierwszego roku są już zapoznawani z efektami kształcenia dla ich kierunku, pomimo, że Uczelnia planuje pełne dostosowanie programów nauczania dopiero w roku następnym. Studenci pierwszego roku są zapoznawani z efektami kształcenia poprzez sylabusy, które otrzymują od prowadzących na wszystkich zajęciach, są one również dostępne w Dziekanacie, są

również dokładnie poinformowani o tematyce zajęć. Forma i kryteria oceny osiągniętych przez studenta efektów są podawane przez prowadzącego razem z sylabusem.

Sylabusy napisane są w sposób jasny i zrozumiały dla studentów, a prowadzący konsekwentnie przestrzegają zasad zaliczenia przedmiotu przedstawionych na pierwszych zajęciach. Studenci są oceniani obiektywnie, na podstawie swoich umiejętności oraz mają możliwość obejrzenia swoich prac u prowadzących.

2). Ocena czy efekty kształcenia są sformułowane w sposób zrozumiały i pozwalający na opracowanie przejrzystego systemu ich weryfikacji.

ZO dokonał analizy jakości merytorycznej efektów kierunkowych, ich klarowności oraz jednoznaczności semantycznej i uznał, że spełniają one wymagania poprawności i czytelności, a tym samym pozwalają na opracowanie przejrzystego systemu ich weryfikacji.

Władze jednostki nie konsultują ze studentami przejrzystości i wiarygodności systemu weryfikacji efektów kształcenia, standaryzacji wymagań czy dostępności informacji. Nie zostało nigdy przeprowadzone spotkanie ze studentami, nie wiedzą do kogo mogą zwracać się z problemami. Nie zostało nigdy zorganizowane żadne spotkanie w sprawie konsultacji programu studiów.

3). Analiza i ocena systemu weryfikacji efektów kształcenia, w tym:

- objęcia tym systemem wszystkich kategorii efektów kształcenia (wiedza, umiejętności, kompetencje społeczne), oraz wszystkich etapów kształcenia;

ZO przeprowadził analizę i ocenę systemu weryfikacji efektów kształcenia na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych, na poziomie studiów pierwszego stopnia, na kierunku bezpieczeństwo narodowe o profilu ogólnoakademickim w kontekście wymogów Krajowych Ram Kwalifikacji oraz wymogów standardu kształcenia dla kierunku bezpieczeństwo narodowe pierwszego stopnia.

Władze Uczelni w Raporcie samooceny deklarują, że efekty kształcenia przypisane dla kierunku Bezpieczeństwo narodowe potwierdzane są poprzez:

- a. wykorzystanie zróżnicowanych metod oceny (kształtujących, podsumowujących, ciągłych);
- b. wykorzystanie zróżnicowanych technik potwierdzania (pisemnych, ustnych, obserwacyjnych, praktycznych, mających charakter projektu);
- c. weryfikację niektórych szczegółowych umiejętności i kompetencji kierunkowych poprzez aktywność w środowisku pracy związanym z kierunkiem studiów (praktyka zawodowa).

System weryfikacji osiągnięcia przez studenta zakładanych efektów kształcenia odbywa się przede wszystkim na poziomie poszczególnych zajęć i przedmiotów. Każdy z prowadzących w ramach kart opisów przedmiotów i sylabusów przedstawił cele, które zamierza zrealizować w obrębie wiedzy, umiejętności i kompetencji. W ocenie ZO autorzy sylabusów wystarczająco określają metody dydaktyczne i ewaluacyjne.

W kartach przedmiotów oraz sylabusach do zajęć realizowanych zarówno w cyklu kształcenia opartym na standardzie kształcenia dla kierunku bezpieczeństwo narodowe pierwszego stopnia jak i w cyklu kształcenia zgodnym z wymogami KRK wystarczająco precyzyjnie wskazano metody weryfikacji efektów kształcenia.

Władze ISM zapewniają, że prowadzący stosują różnorodne formy oceny oraz weryfikacji stopnia osiągnięcia przez studenta zakładanych dla przedmiotu efektów kształcenia – celów przedmiotu. Pozwala to jakoby na pełną analizę wiedzy, umiejętności i kompetencji studenta.

Analiza sylabusów dokonana przez ZO potwierdza możliwość weryfikowania efektów kształcenia zaprogramowanych dla przedmiotu.

Władze ISM informują, że precyzyjna ocena weryfikacji efektów uzyskanych w wyniku odbycia praktyk jest zadaniem relatywnie trudnym. Instytut Studiów Międzynarodowych nie ma jednak możliwości spowodowania, aby dziennik praktyk wypełniony był w sposób na tyle szczegółowy, iż możliwym stanie się precyzyjne przyporządkowanie zadań realizowanych przez studenta w trakcie

praktyki (płynącej z nich wiedzy, umiejętności, kompetencji) z zakładanymi dla praktyki efektami kształcenia. Instytut Studiów Międzynarodowych określa jednak wymogi dotyczące programu praktyk w taki sposób, aby niezależnie od miejsca odbywania praktyki pewna część efektów kształcenia przewidzianych dla kierunku została przez studenta-praktykanta osiągnięta.

Analiza dzienników praktyk dokonana przez ZO potwierdza brak możliwości precyzyjnego weryfikowania wszystkich efektów kształcenia zaprogramowanych dla praktyk zawodowych. Studenci nie wiedzą kto jest opiekunem ich roku, ani kto odpowiada za praktyki.

- możliwości zmierzenia i oceny efektów kształcenia na poszczególnych jego etapach, prawidłowości ustalonych procedur, metod (dobór do ocenianego kryterium) i ocen, ze szczególnym uwzględnieniem procesu dyplomowania;

Analiza systemu dyplomowania pozwala stwierdzić, że warunkiem przystąpienia do egzaminu licencjackiego jest:

- a. rozliczenie wszystkich przedmiotów (zgromadzenie przypisanej do nich wymaganej liczby punktów ECTS) oraz wypełnienie innych wymagań wynikających z programu studiów (praktyka zawodowa, wychowanie fizyczne, język angielski na poziomie B2 II nauczany w Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych – SPNJO Uniwersytetu Wrocławskiego);
- b. przygotowanie w ramach przedmiotu *Laboratorium licencjackie* pracy pisemnej pozytywnie ocenionej przez prowadzącego zajęcia. Praca powinna liczyć przynajmniej jeden arkusz wydawniczy i dotyczyć szeroko rozumianej problematyki bezpieczeństwa międzynarodowego. Przy jej pisaniu student powinien wykazać się umiejętnością posługiwania się warsztatem naukowym (bibliografia, przypisy, umiejętność gromadzenia i analizy materiałów źródłowych) w stopniu podstawowym. Student ma prawo do wyboru jednego z kilku zaoferowanych przez Instytut Studiów Międzynarodowych „tematycznie/problemowo profilowanych” zajęć w ramach *Laboratorium licencjackiego*.

W trakcie rozmowy studenci wyrazili opinię, że zakładane efekty kształcenia są sprawdzalne. Wiedza jest weryfikowana podczas egzaminów. Umiejętności natomiast są sprawdzane w trakcie ćwiczeń.

ISM powinien jednak zmienić dotychczasowe warunki dyplomowania studentów w kierunku dostosowania ich do wymogów wynikających z §5 rozporządzenia MNiSW z dnia 1 września 2011r. w sprawie tytułów zawodowych nadawanych absolwentom studiów, warunków wydawania oraz niezbędnych elementów dyplomów ukończenia studiów podyplomowych oraz wzoru suplementu do dyplomu (Dz.U nr 196, poz. 1167).

- standaryzacji wymagań, zapewnienia przejrzystości i obiektywizmu formułowania ocen;

Terminy zaliczenia zajęć i przedmiotów ustala Dziekan w porozumieniu z nauczycielami akademickimi uprawnionymi do przeprowadzania kontroli wiedzy i umiejętności. Nauczyciel akademicki przeprowadzający egzamin informuje studentów o zakresie treści i formie jego przeprowadzenia. Wyniki zaliczenia przedmiotu lub złożenia egzaminu przekazywane są studentom do 7 dni po zaliczeniu lub egzaminie, z zachowaniem zasad ochrony danych osobowych. Nie zaliczenie przedmiotu, w terminie podstawowym, powoduje konieczność przystąpienia do egzaminu poprawkowego w terminie wyznaczonym przez Dziekana.

Okresem zaliczeniowym jest semestr. Warunkiem jego zaliczenia jest uzyskanie pozytywnych ocen ze wszystkich przedmiotów przewidzianych planem studiów dla danego semestru, sprawdzianów wiedzy i umiejętności. Zaliczenie semestru jest wpisywane do indeksu studenta oraz do tzw. karty egzaminacyjnej. W przypadku braku zaliczenia semestru Dziekan może skierować studenta na powtarzanie semestru, dokonać wpisu warunkowego lub skreślić z listy studentów.

Ważnym elementem funkcjonującego systemu weryfikacji efektów kształcenia są przyjęte zasady dyplomowania.

Termin, zasady dopuszczenia studenta do egzaminu końcowego oraz jego zaliczenia bazują na Regulaminie studiów w Uniwersytecie Wrocławskim. Przed rozpoczęciem semestru letniego (VI) Rada Instytutu Studiów Międzynarodowych zatwierdza listę zagadnień egzaminacyjnych. Egzamin

licencjacki dla kierunku Bezpieczeństwo narodowe ma charakter pisemny i odbywa się po ukończeniu przez studenta 6 semestru studiów. Komisja losuje 3 pytania z spośród opublikowanej listy pytań egzaminacyjnych zatwierdzonych przez Radę Instytutu Studiów Międzynarodowych. Jedno z losowanych pytań dotyczy przedmiotu realizowanego w ramach treści podstawowych (A), jedno odnosi się do przedmiotu realizowanego w ramach treści kierunkowych (B), wreszcie trzecie – ostatnie pytanie związane jest z przedmiotem realizowanym w ramach treści do wyboru (C).

Przy ocenie wyniku egzaminu stosuje się skalę ocen: bardzo dobry (5,0), dobry plus (4,5), dobry (4,0), dostateczny plus (3,5), dostateczny (3,0), niedostateczny (2,0). Ocena wyniku studiów jest średnią arytmetyczną z wszystkich ocen pozytywnych i negatywnych uzyskanych w trakcie egzaminu $(A+B+C)/3$. Egzamin licencjacki uważa się za zdany, gdy średnia jest na poziomie co najmniej dostatecznym (w tym nie więcej niż jedna ocena niedostateczna). Podstawą obliczenia ostatecznego wyniku studiów są: ocena średnia z sumy średniej wszystkich ocen pozytywnych i negatywnych uzyskanych z przedmiotów objętych planem studiów oraz oceny egzaminu dyplomowego. W dyplomie ukończenia studiów wpisywany jest ostateczny wynik.

Pozytywna ocena z egzaminu licencjackiego oznacza przypisanie studentowi 10 punktów ECTS.

W ocenie ZO standaryzacja wymagań, zapewnienie przejrzystości i obiektywizmu formułowania ocen są właściwe.

- analiza skali i przyczyn odsiewu.

Niepokojący jest odsetek studentów niezaliczających semestr w pierwszym terminie. Nie udało się uzyskać szczegółowych (potwierdzonych dokumentacją) danych dotyczących wielkości odsiewu. Zgodnie z wypowiedzą przedstawiciela Instytutu, wielkość odsiewu jest zróżnicowana w poszczególnych latach i stale spada. Najczęściej jest to brak wystarczających postępów w nauce i niezaliczenie semestru lub rezygnacja ze studiów. Na ten stan rzeczy mają wpływ dwa czynniki: niski poziom studentów (głównie studiów niestacjonarnych) i trudności z opanowaniem materiału objętego programem studiów.

1. Liczba studentów.						
Liczba studentów kierunku, z podziałem na poziomy, lata, profile i formy studiów oraz przedstawić ocenę zmian w tym zakresie.						
Poziom studiów	Rok studiów	Liczba studentów studiów				Razem
		stacjonarnych		Niestacjonarnych		
		PO ²	PP ^{3/4}	PO ⁴	PP ^{5/6}	
I stopnia	I	101+14*	-	51**+50*	-	216
	II	64+19*	-	20+17*	-	120
	III	56+3*	-	59+16*	-	134

Stan na 14.09.2012 r.

*osoby nierozliczone z semestru letniego 2011/12

** rekrutacja w trakcie.

2. Liczba absolwentów.						
Liczba absolwentów ocenianego kierunku studiów z podziałem na poziomy, profile i formy studiów						
Poziom studiów	Rok ukończenia	Liczba absolwentów studiów				Razem
		stacjonarnych		niestacjonarnych		
		PO ⁵	PP	PO	PP	

² Profil ogólnoakademicki.

³ Profil praktyczny.

⁴ Dla danych dotyczących okresu poprzedzającego wprowadzenie profili kształcenia należy wypełnić jedynie kolumnę „profil ogólnoakademicki”

⁵ Dla danych dotyczących okresu poprzedzającego wprowadzenie profili kształcenia należy wypełnić jedynie kolumnę „profil ogólnoakademicki”

I stopnia	2012	24+2*	-	55+10*	-	91
-----------	------	-------	---	--------	---	----

Stan na 14.09.2012 r.

*osoby nierozliczone z semestru letniego 2011/12

** rekrutacja w trakcie.

- ocena dostępności informacji na temat stosowanego systemu oceny efektów kształcenia.

Informacje na temat stosowanego systemu oceny efektów kształcenia zawarte są w sylabusach, regulaminie studiów i zasadach przeprowadzania egzaminu dyplomowego, a te są przedstawiane studentom oraz są dostępne na stronie internetowej ISM. Ponadto, wg relacji przedstawiciela Instytutu, każdorazowo, na pierwszych zajęciach z danego przedmiotu prowadzący informuje studentów o rygorach jego zaliczenia (oceny osiągnięcia efektów kształcenia).

4). Ocena procedur i mechanizmów umożliwiających badanie losów (karier) absolwentów oraz dostosowanie efektów kształcenia do oczekiwań absolwentów ocenianego kierunku studiów i otoczenia społeczno-gospodarczego (w tym rynku pracy), a także stopnia zaangażowania (wpływu) przedstawicieli tych interesariuszy na kształtowanie struktury efektów kształcenia. Analiza efektywności działalności prowadzonej przez uczelnię/jednostkę w tym zakresie.

Śledzenie losów absolwentów odbywa się przede wszystkim na poziomie uniwersyteckim. Od czerwca 2012 roku Uniwersytet Wrocławski uruchomił elektroniczną ankietę dla osób kończących studia.

ZO poddał analizie treść i funkcjonalność ankiety umieszczonej na stronie internetowej Uczelni. Ankieta jest zatytułowana „ANKIETA dla osób kończących studia na Uniwersytecie Wrocławskim” oraz zawiera informację o podstawie prawnej badania ankietowego „ocena procesu dydaktycznego oraz badanie losów absolwentów są zadaniami uczelni określonymi w art. 13a i art. 132 ust. 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365 z późn. zm.).” Informuje się absolwentów, że „udział Państwa w ankiecie będzie służył realizacji wspomnianych zadań oraz zapewnieniu jakości kształcenia w Uniwersytecie Wrocławskim. Odpowiedzi respondentów traktowane będą jako materiał o charakterze poufnym i wykorzystywane do celów statystycznych.” Ankieta zawiera pytania dotyczące m.in. następujących kwestii:

- czynniki, które wpłynęły na wybór kierunku studiów,
- czy studiowanie dodatkowych kierunków miało wpływ wyniki osiągnięte na zakończonym kierunku,
- dobre i słabe strony studiowania na ukończonym kierunku,
- ocena trafności decyzji o studiach na wybranym kierunku,
- spójność programu studiów,
- które z umiejętności cenione przez pracodawców były kształtowane w trakcie studiów,
- aktywność studenta w celu ułatwienia startu zawodowego,
- czy studia przygotowały do wejścia na rynek pracy,
- czy istnieje na rynku zapotrzebowanie na umiejętności i wiedzę uzyskane w czasie studiów.

Ocena aspektów funkcjonalnych ankiety budzi w opinii ZO istotne zastrzeżenia. Brak wskazania odpowiedzi skutkuje bowiem wyświetleniem informacji, że „niektóre z odpowiedzi są błędne. Proszę je sprawdzić i poprawić”. Uniemożliwia to również dalsze procedowanie ankietowania. Pozbawia to osobę ankietowaną prawa do nieudzielenia odpowiedzi oraz sugeruje bieżącą kontrolę nad merytorycznym aspektem odpowiedzi. System nie zareagował natomiast sugestią błędnej odpowiedzi, gdy podczas wypełniania ankiety przez przedstawiciela ZO wprowadzono całkowicie nieprawdziwe informacje osobowe; numer albumu, dzień i miesiąc z daty urodzenia, nazwę wydziału i kierunku studiów, które mogą służyć do weryfikacji osoby wypełniającej ankietę. Ankieta może być anonimowa tylko wtedy, gdy osoba wypełniająca wprowadzi nieprawdziwe dane osobowe.

Funkcjonalność ankiety w zakresie badania losów (karier) absolwentów oraz dostosowanie efektów kształcenia do oczekiwań otoczenia społeczno-gospodarczego (w tym rynku pracy) jest ograniczona również z tego powodu, że o wypełnienie ankiety proszeni „studenci, którzy w bieżącym roku kończą

studia i przystępują do egzaminu dyplomowego (licencjackiego/ magisterskiego)". Władze ISM nie przedstawiły formuły badania losów absolwentów kilka lat po studiach.

Władze Uczelni informują również, że „Przy opracowaniu ankiety korzystano z następujących źródeł: Ankieta "Losy zawodowe absolwentów SGH" [za: www.sgh.waw.pl/informacje/ankieta/losy/losy.rtf], Ankieta dla studentów fizyki, oprac. na zlecenie dziekana Wydziału Fizyki i Astronomii Uniwersytetu Wrocławskiego w latach 2003-2005, Ankieta dla studentów pedagogiki, oprac. na zlecenie dyrektora Instytutu Pedagogiki Uniwersytetu Wrocławskiego w latach 2011-2012-www.rynekpracy.ae.wroc.pl/ankieta1/ [data dostępu: 13.09.2011], www.ankietka.pl/ankieta/17493/badanie-satysfakcji-studentow-ze-studiuwania-na-wydziale-zarzadzania-universytetu-gdanskiego.html [data dostępu: 15.09.2011], publikacji *Metody badania losów i karier absolwentów szkół zawodowych*. Wyd. TPiSS, Warszawa 2001, Ankieta opracowana przez studentkę na użytek pracy magisterskiej "Ocena skuteczności kształcenia studentów fizyki - badanie losów zawodowych i opinii absolwentów", maszynopis powielony, IFD WFiA UW.

W opinii ZO ankieta badania opinii absolwentów częściowo spełnia wymagania w zakresie procedur i mechanizmów umożliwiających badanie losów (karier) absolwentów oraz dostosowanie efektów kształcenia do oczekiwań absolwentów ocenianego kierunku studiów i otoczenia społeczno-gospodarczego (w tym rynku pracy). Brak jest możliwości pozyskania informacji o faktycznej drodze i karierze zawodowej absolwenta w kontekście uzyskanych efektów kształcenia.

Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

Studenci kończą studia egzaminem licencjackim.

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego³ znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) W dokumentach programowych brak jest konsekwencji we wskazywaniu obszarów kształcenia, do których odnoszą się zaprogramowane efekty kształcenia dla kierunku bezpieczeństwo narodowe. Brak jest wskazania dyscyplin naukowych z dziedziny nauk humanistycznych, do których odnoszą się zaprogramowane efekty kształcenia.
- 2) Jakość merytoryczna efektów kierunkowych, ich klarowność oraz jednoznaczność semantyczna, spełniają wymagania poprawności i czytelności, a tym samym pozwalają w pełni na opracowanie przejrzystego systemu ich weryfikacji.
- 3) Analiza sylabusów dokonana przez ZO potwierdza możliwość weryfikowania efektów kształcenia zaprogramowanych dla przedmiotu. Analiza dzienników praktyk dokonana przez ZO potwierdza brak możliwości precyzyjnego weryfikowania wszystkich efektów kształcenia zaprogramowanych dla praktyk zawodowych. Studenci mają dostęp do sylabusów zajęć, które są ich zdaniem skonstruowane w sposób przejrzysty. Studenci nie są w żaden sposób włączani w analizę i ocenę systemu weryfikacji efektów kształcenia. Zakładane efekty kształcenia są zdaniem studentów sprawdzalne.
- 4) W ocenie ZO ankieta badania opinii absolwentów częściowo spełnia wymagania w zakresie procedur i mechanizmów umożliwiających badanie losów (karier) absolwentów oraz dostosowanie efektów kształcenia do oczekiwań absolwentów ocenianego kierunku studiów i otoczenia społeczno-gospodarczego (w tym rynku pracy). Śledzenie losów absolwentów odbywa się przede wszystkim na poziomie uniwersyteckim. Od czerwca 2012 roku Uniwersytet Wrocławski uruchomił elektroniczną ankietę dla osób kończących studia. Brak jest możliwości pozyskania informacji o faktycznej drodze i karierze zawodowej absolwenta w kontekście uzyskanych efektów kształcenia.

3. Program studiów a możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

- 1). Ocena czy realizowany program studiów umożliwi osiągnięcie każdego z określonych celów oraz ogólnych i szczegółowych efektów kształcenia, a także uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta. W

przypadku kształcenia nauczycieli oraz kierunków, dla których określone zostały standardy kształcenia – również ocena spełnienia wymagań odpowiednich standardów;

Z analizy dokumentacji programu realizowanego na poszczególnych latach kształcenia wynika, iż oferta dla studentów odpowiada standardom w zakresie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta i została w znacznym stopniu przygotowana do wdrażania wg wymagań Krajowych Ram Kwalifikacji.

W Raporcie samooceny (pkt 1.2. Cele i efekty kształcenia) do poszczególnych grup celów kształcenia przyporządkowano grupy przedmiotów, jednak zakładane efekty kształcenia kierunkowego i obszarowego pokrywają się (co do zasady). Skoro przedmioty stanowią odrębne moduły kształcenia, to powinny im być przyporządkowane modułowe (przedmiotowe) efekty kształcenia. Te same efekty kształcenia kierunkowego przypisane są do grup różnych przedmiotów, co utrudnia ocenę możliwości osiągnięcia pożądaných efektów kształcenia, gdyż w sylabusach obok efektów szczegółowych dla przedmiotu umieszczono od 1 do 6 efektów kierunkowych, co powoduje, że efekty szczegółowe np. w zakresie wiedzy wybranego przedmiotu odnoszą się do 32 efektów kierunkowych (np. w przedmiocie *Europejski system bezpieczeństwa*).

W zakresie oceny szczegółowej treści poszczególnych przedmiotów, można zauważyć niepokojące zjawisko odchodzenia od wskazanych w standardach kształcenia dla kierunku *Bezpieczeństwo narodowe* treści kształcenia poszczególnych przedmiotów, co może skutkować nieosiągnięciem założonych celów i efektów kształcenia. Przykładem mogą być przedmioty: *Systemy bezpieczeństwa narodowego*, *Strategia bezpieczeństwa*, *Zarządzanie kryzysowe*, *Logistyka w sytuacjach kryzysowych*. Źródła takiego stanu rzeczy należy upatrywać w tym, że wymienione przedmioty prowadzone są przez politologów, a określona w standardach kształcenia problematyka nie jest ich przedmiotem badań. Analogiczne zjawisko można zaobserwować przy nowym podejściu do programu na bazie KRK. Warte zauważenia jest, że mimo nowego podejścia do opracowania programu wg KRK, jego struktura przedmiotowa nieznacznie się różni od programu tworzonego wg standardów kształcenia, co uzasadnia stwierdzenie, że zastosowano podejście ograniczające się do dookreślenia kierunkowych efektów kształcenia do istniejącego programu.

Zakładane kwalifikacje absolwenta powinny znaleźć potwierdzenie w treściach poszczególnych przedmiotów i dostosowanych do ich osiągnięcia formy i metody kształcenia. Natomiast, można zauważyć niepokojące zjawisko przewartościowania treści poszczególnych przedmiotów na osiągnięcie kierunkowych efektów i tylko w zakresie wiedzy. Zamierzone kwalifikacje absolwenta (Przykładowo: Administracyjno-organizatorskie (związane ze znajomością zasad funkcjonowania wybranych instytucji); Zarządcze (związane z umiejętnością kierowania lub współkierowania procesami bezpieczeństwa na określonych poziomach systemów zarządzania bezpieczeństwem narodowym), wymagają wprowadzenia adekwatnych treści programowych, większej ilości ćwiczeń i prac projektowych (zaangażowania studenta) w ramach, których student praktycznie będzie uczył się planować, organizować i skutecznie zarządzać bezpieczeństwem narodowym w poszczególnych stanach funkcjonowania państwa w ramach różnych organów (instytucji) i poziomów administracyjnych.

Z analizy dokumentacji programu realizowanego na poszczególnych latach kształcenia wynika, iż oferta dla studentów w zasadniczej części odpowiada standardom w zakresie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta i została w znacznym stopniu przygotowana do wdrażania wg wymagań Krajowych Ram Kwalifikacji. W celu zapewnienia pełnego osiągnięcia każdego z określonych celów oraz ogólnych i szczegółowych efektów kształcenia, a także uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta konieczna jest korekta programu kształcenia.

- ocena czasu trwania kształcenia, prawidłowości doboru treści kształcenia, form zajęć dydaktycznych i metod kształcenia w celu osiągnięcia efektów kształcenia określonych dla każdego przedmiotu/modułu, w tym modułu przedmiotów do wyboru, danego poziomu kwalifikacji. W przypadku wykorzystywania metod i technik kształcenia na odległość ocena czy kształcenie, którego celem jest zdobycie umiejętności praktycznych, odbywa się w warunkach rzeczywistych, z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich i studentów;

Realizacja programu kształcenia na kierunku *Bezpieczeństwo narodowe* studiów pierwszego stopnia jest odbywa się w trybie stacjonarnym i niestacjonarnym w ciągu trzech lat i podzielona jest na sześć semestrów.

Ocenę programu studiów *Bezpieczeństwo narodowe* i poprawności jego opracowania oraz realizacji przez Instytut Studiów Międzynarodowych Wydziału Nauk Społecznych, Uniwersytetu Wrocławskiego w trakcie wizytacji przeprowadzono w dwóch aspektach:

- ocena procesu realizacji programu, który stanowił podstawę uruchomienia kierunku studiów w roku akademickim 2009/2010, opracowanego wg obowiązujących standardów MNiSW kształcenia dla kierunku *Bezpieczeństwo narodowe*,
- ocena programu kształcenia *Bezpieczeństwo narodowe* przygotowanego zgodnie z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego, który obowiązuje od roku akademickiego 2012/2013.

W trakcie prowadzonej oceny programowej w warstwie możliwości osiągnięcia celów i uzyskiwania efektów kształcenia brano pod uwagę określone cele, charakterystykę absolwenta, jak też założone efekty kształcenia w programach opracowanych wg standardów kształcenia oraz zgodnie z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego. Pewną trudnością w kompleksowej ocenie programów jest fakt, że na kolejne lata realizacji programu kształcenia nie opracowywano w całości, a tylko wydawano „Pakiet informacyjny ECTS”, w którym zamieszczano dokonywane zmiany. Bardziej zasadne i czytelne byłoby opracowywanie programów kształcenia na poszczególne okresy studiów np. 2010/2011 – 2012/2013, 2011/2012 – 2013/2014 itp., oraz odrębny dla studiów prowadzonych w formie stacjonarnej lub niestacjonarnej (§9 ust. 1 pkt 4b rozporządzenia MNiSzW z dnia 5 października 2011r. w sprawie warunków prowadzenia studiów). Ponadto, dokonując oceny przedstawionego programu kształcenia można odnieść wrażenie, że program jest zbiorem różnych dokumentów (często luźnych), a nie spójną koncepcją kształcenia. Opracowanie programu kształcenia w postaci zwartego dokumentu pozwoli na sprawne zarządzanie realizowanym procesem kształcenia.

W odniesieniu do oceny programu studiów na okres 2012/2013 – 2014/2015 należy stwierdzić, że został on w zasadzie przygotowany zgodnie z założeniami Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego. Decyzją Senatu Uczelni przygotowany program kształcenia przyporządkowano obszarowi nauk społecznych i nauk humanistycznych, a określone **efekty odnoszą się do dziedziny nauk społecznych i dziedziny nauk humanistycznych** oraz w dyscyplinach: nauki o bezpieczeństwie, nauki o obronności i nauki o polityce. Opracowany program został uchwalony przez Radę Instytutu, a następnie Radę Wydziału Nauk Społecznych.

Określone kierunkowe efekty kształcenia w ocenianym programie kształcenia posiadają duży stopień ogólności i ukierunkowane są na osiągnięcie efektów kształcenia w zakresie wiedzy (Struktura kierunkowych efektów kształcenia: 30 efektów w zakresie wiedzy, 21 w zakresie umiejętności i 15 w zakresie kompetencji społecznych). Natomiast główną ideą realizowanych zmian w systemie kształcenia jest osiągnięcie stanu, w którym kwalifikacje absolwentów ukierunkowane są na umiejętności i kompetencje społeczne.

Ponadto, można odnieść wrażenie, że duży stopień ogólności określonych kierunkowych efektów kształcenia spowodował trudność w zaprojektowaniu modułów kształcenia, których efekty powinny pokrywać kierunkowe efekty kształcenia. Takie podejście doprowadziło do tego, iż można odnieść wrażenie, że program jest „składanką” przedmiotów zaproponowanych przez niezależnie działające zespoły autorskie (nauczycieli Instytutu), co w końcowym rezultacie może doprowadzić do trudności osiągnięcia niektórych kierunkowych efektów kształcenia. Trudno jest doszukać się związku niektórych przedmiotów z kierunkiem *Bezpieczeństwo narodowe*. Dla przykładu: Wymiary wielokulturowości, Prawa konsumenckie. Niezrozumiałym jest też wtrącenie do struktury programu przedmiotu: *Bezpieczeństwo żywnościowe*, odnoszące się do aspektów dostępności fizycznej, ekonomicznej i walorów jakościowych żywności. Problem być może istotny, lecz bardzo szczegółowy i bez wyraźnych związków z celami i strukturą programu. Bardziej zasadnym wydaje się wprowadzenie przedmiotów typu: *Bezpieczeństwo militarne*, *Bezpieczeństwo informacyjne*, *Bezpieczeństwo publiczne* itp. Natomiast zaproponowane przedmioty do wyboru w blokach

tematycznych: *Bezpieczeństwo regionalne; Bezpieczeństwo globalne oraz Bezpieczeństwo społeczno-kulturowe* należałoby uznać za poprawne, gdyby kierunek studiów nazwano: *Bezpieczeństwo międzynarodowe*, i posiadał inne cele i efekty kształcenia. Natomiast w przypadku *bezpieczeństwa narodowego*, w konsekwencji określanych efektów kształcenia, celów oraz charakterystyki absolwenta, bardziej zasadne wydaje się wprowadzenie problematyki z zakresu zarządzaniem bezpieczeństwem na różnych poziomach administracyjnych, w różnych stanach funkcjonowania państwa, ochrony ludności, ochrony infrastruktury krytycznej państwa, ratownictwa, obronności itp.

W ocenie Zespołu oceniającego, po przeprowadzeniu analizy efektów kształcenia i powołując się na § 9 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia MNiSzW z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów, w odniesieniu do określenia nazwy kierunku studiów adekwatnej do efektów kształcenia, bardziej zasadnym wydaje się nazwa kierunku studiów – *Bezpieczeństwo międzynarodowe* lub *Polityka bezpieczeństwa międzynarodowego*. Potwierdzenie tego wniosku znajduje się w dalszych ocenach programu studiów

Jednym z założeń nowego podejścia do opracowania programów, jest zachowanie jak największej jego spójności i zagwarantowanie możliwości osiągania określonych efektów kierunkowych. Osiągnięcie tego upatruje się w rezygnacji z krótkich, często oderwanych od całości programu przedmiotów na rzecz modułów, do których powinny być określone efekty kształcenia, spójne z kierunkowymi efektami kształcenia. Moduły kształcenia powinny stanowić podstawowe komponenty programu studiów. W rozporządzeniu MNiSzW z dnia 5 października w sprawie warunków prowadzenia studiów (§ 5 ust. 1 pkt 3) zdefiniowano moduł kształcenia, jako zajęcia lub grupę zajęć, którym przypisane są zakładane efekty kształcenia oraz liczba punktów ECTS. Natomiast oceniany program dalej posiada strukturę przedmiotową (rozproszoną).

Bardzo popularną formą zajęć w realizacji programu, a tym samym osiągania efektów kształcenia jest konwersatorium, np. w semestrze I i II, na 6 przedmiotów merytorycznych 2 prowadzone są w tej formie. Natomiast już w semestrze III, na 8 przedmiotów aż 6 jest w formie konwersatorium. Podobna sytuacja powtarza się w kolejnych semestrach. Zastanawiające jest też zastosowanie formy zajęć, jaką jest projekt do całości przedmiotu, przykładowo *Zarządzanie kryzysowe, Technologie informacyjne z elementami prawa własności intelektualnej, Podstawy dyplomacji czy Logistyka w sytuacjach kryzysowych*. Zasadnym wydaje się zastosowanie w tych przedmiotach wykładu, ćwiczeń i zajęć (zadań) projektowych. Podobną zasadę powinno się stosować w innych przedmiotach, co daje większą gwarancję osiągania przez studenta efektów przedmiotu w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji. Podstawową formą rozliczenia przedmiotu to głównie egzamin i zaliczenie, w czasie których trudno jest sprawdzić osiągnięcie założonych celów i efektów kształcenia.

W opinii ZO ocena czasu trwania kształcenia jest pozytywna. Zastrzeżenia budzi prawidłowość doboru treści kształcenia, form zajęć dydaktycznych i metod kształcenia w celu osiągnięcia efektów kształcenia określonych dla każdego przedmiotu/modułu, w tym modułu przedmiotów do wyboru.

- ocena zgodności przyjętej punktacji ECTS z przepisami ustalającymi podstawowe wymagania w tym zakresie, w przypadku kształcenia nauczycieli i kierunków, dla których ustalono standardy kształcenia – również zgodności z odpowiednimi standardami. Ocena sposobu wykorzystania możliwości stworzonych przez ten system w indywidualizowaniu procesu kształcenia, w tym poprzez wymianę międzyuczelnianą, międzynarodową;

System punktacji ECTS jest integralną częścią programu kształcenia. Za każde zajęcia w zależności od nakładu pracy student uzyskuje od 1 do 10 pkt. Zasady wyceny punktowej uwidocznione są także w wybranych sylabusach, co ułatwia prowadzącemu obiektywizację oceny pracy danego studenta.

System punktów kredytowych ECTS (European Credit Transfer System) przypisany do programu kształcenia pierwszego stopnia kierunku Bezpieczeństwo narodowe realizowanego od 1 października 2012 roku został zbudowany w oparciu o wytyczne zawarte w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 września 2011 roku w sprawie warunków i trybu przenoszenia zajęć zaliczonych przez studenta oraz z poszanowaniem

zapisów artykułu 164a ust. 2 Ustawy Prawo o Szkolnictwie Wyższym. Przy opracowywaniu systemu punktów kredytowych ECTS pod uwagę zostały wzięte następujące czynniki:

- oczekiwane efekty kształcenia dla poszczególnych przedmiotów,
- liczba godzin kontaktowych przewidzianych programem studiów,
- wymiar pracy własnej studenta wymaganej do zaliczenia przedmiotu oraz osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia,
- czas przeznaczony przez studenta na zaliczenia i egzaminy,
- sposób rozliczenia przedmiotu.

Liczba punktów ECTS przypisana do program studiów, zgodnie z przytoczonymi powyżej aktami normatywnymi, wynosi nie mniej niż 180. W każdym semestrze studiów student jest zobowiązany do rozliczenia wszystkich przedmiotów ujętych w programie i planie studiów dla danego semestru oraz zgromadzenia minimum 30 punktów ECTS. W skali roku akademickiego student zobowiązany jest do zgromadzenia liczby punktów nie mniejszej niż 60 punktów ECTS.

System akumulacji punktów ECTS pozwala w realizowanym od 1 października 2012 roku programie kształcenia na znaczące uelastycznienie organizacji procesu kształcenia oraz pozwala studentom na daleko posuniętą swobodę w wyborze realizowanych treści kształcenia. W zakresie programu studiów, student, w ramach przedstawionej oferty ma możliwość indywidualnego kształtowania pewnej części ścieżki edukacyjnej poprzez dokonywanie wyboru spośród przedmiotów lub bloku przedmiotów.

W analizowanym programie studiów przedmioty wybieralne, realizowane w formie konwersatorium, przypisane są do trzech bloków: *Bezpieczeństwo regionalne* (Semestr IV), *Bezpieczeństwo globalne* (Semestr V) oraz *Bezpieczeństwo społeczno-kulturowe* (Semestr VI). Oferowane przedmioty do wyboru powinny z jednej strony odpowiadać na potrzeby studentów, jak i aktualnego zapotrzebowania społecznego (dlatego tak ważnym jest udział zewnętrznych interesariuszy w procesie kształtowania programu kształcenia, a tego zabrakło). Z drugiej strony zaś proponowane przedmioty do wyboru w dalszym ciągu powinny odnosić się do najbardziej kluczowych problemów bezpieczeństwa narodowego, a przede wszystkim gwarantować możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kierunkowych.

Niezrozumiałym jest też wtrącenie do struktury programu przedmiotu: *Bezpieczeństwo żywnościowe*, odnoszące się do aspektów dostępności fizycznej, ekonomicznej i walorów jakościowych żywności. Problem być może istotny, lecz bardzo szczegółowy i bez wyraźnych związków z celami i strukturą programu. Bardziej zasadnym wydaje się wprowadzenie przedmiotów typu: *Bezpieczeństwo militarne*, *Bezpieczeństwo informacyjne* itp.

W poszczególnych semestrach studiów – w ramach dostępnych punktów ECTS do wyboru – student może dobierać z przedstawionej oferty preferowane przedmioty, którym przypisane są efekty kształcenia najwartościowsze z jego punktu widzenia, tym samym spełniony jest wymóg wynikający z §5 ust.2 rozporządzenia MNiSzW z dnia 5 października w sprawie warunków prowadzenia studiów.

Mocną stroną realizacji procesu kształcenia przez ISM jest aktywne uczestnictwo we współpracy międzynarodowej z uczelniami oraz placówkami naukowo-badawczymi z wielu krajów świata (państwa UE, USA, Kanada, Chiny, Australia, RPA, Ukraina, Gruzja, Białoruś). Podstawą do współpracy międzynarodowej są tak, że umowy międzyuczelniane (zob. <http://international.uni.wroc.pl/pl/umowy-bilateralne/umowy-ogolnouczelniane>), jak również umowy międzywydziałowe lub międzyinstytutowe (np. Białoruski Uniwersytet Państwowy w Mińsku (Białoruś), Wydział Nauk Społecznych i Politycznych Uniwersytetu Państwowego w Tbilisi (Gruzja), Instytut Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Państwowego im. T. Szewczenki w Kijowie (Ukraina). Ogromne możliwości rozwoju naukowego oraz współpracy międzynarodowej stwarza program LLP Erasmus (<http://international.uni.wroc.pl/pl/umowy-bilateralne/umowy-bilateralne-llp-erasmus>), w ramach wymienionego programu ISM współpracuje z 48 uczelniami zagranicznymi (jest to największa liczba aktywnych umów w ramach przedmiotowego programu na Uniwersytecie Wrocławskim). Wyjątkową ofertę badawczą i edukacyjną dla pracowników i studentów ISM stanowi także Program Erasmus Mundus „Global Studies”. Taki stan rzeczy pozwoli

na systematyczne zwiększanie ilości studentów i nauczycieli akademickich uczestniczących w tej formie kształcenia na kierunku studiów *Bezpieczeństwo narodowe*.

System punktów ECTS przypisany do programu studiów realizowanego od 1 października 2012 spełnia niektóre wymogi formalno-prawne np. w zakresie liczby punktów ECTS niezbędnych do uzyskania w trakcie studiów (co najmniej 180), liczby punktów ECTS za semestr (nie mniej niż 30). Natomiast brak w kartach przedmiotów informacji o liczbie punktów ECTS przyznanych za poszczególne formy pracy studenta oraz brak w programie studiów informacji o łącznej liczbie punktów ECTS, którą student musi uzyskać na zajęciach wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów uniemożliwia ocenę poprawności funkcjonowania systemu ECTS.

Dokonując oceny programu kształcenia, opartego zarówno na standardach jak i KRK, w zakresie zgodności przyjętej punktacji ECTS z wymaganiami określonymi w przepisach prawa można uznać, że jest spełniona. Na podkreślenie zasługuje szeroka współpraca międzyuczelnianą i międzynarodową oraz wymiana doświadczeń.

- ocena prawidłowości sekwencji przedmiotów i modułów określonej w planie i programie studiów poszczególnych poziomów kwalifikacji;

W strukturze programu słusznie przyjęto założenie, że student, który zaliczy przewidziane programem studiów przedmioty treści podstawowych i kierunkowych na niższych semestrach będzie wyposażony w fundamentalną wiedzę pozwalającą mu na realizowanie bardziej zaawansowanych treści kształcenia przypisanych do przedmiotów wybieralnych, oferowanych w ramach zajęć z obszaru wiedzy humanistycznej oraz bloków tematycznych (specjalności).

Prowadzona analiza i ocena struktury ocenianego programu pozwala stwierdzić, iż budując program studiów przyjęto założenie, że w semestrach I – III student będzie realizował przedmioty treści wiedzy podstawowej. Jednocześnie, poczynając od drugiego semestru studiów są one systematycznie uzupełniane o przedmioty treści kierunkowych. Takie podejście należy uznać za poprawne, gdyż dzięki temu student ma możliwość przyswajania założonego materiału dydaktycznego, a kolejne treści kształcenia stanowią rozwinięcie lub dopełnienie treści realizowanych przez studenta na wcześniejszych etapach studiowania. Na podkreślenie zasługuje fakt, że już w III semestrze pewna część struktury programu studiów przybiera charakter gałęziowy. Natomiast pewne wątpliwości może wzbudzać przyjęta sekwencja przedmiotów. Student nie poznał przykładowo treści przedmiotów podstawowych i kierunkowych, a już proponuje mu się kolejne przedmioty, które są ich rozwinięciem. Przykładem niekonsekwencji mogą tu być przedmioty: Współczesne systemy polityczne, Polityka bezpieczeństwa, planowane na semestrze czwartym, a w semestrze trzecim, czyli przed ich realizacją zaplanowano przedmioty rozwijające i uzupełniające ich treści, takie jak: Komunikacja polityczna, Polityka zagraniczna RP (lub Polska polityka zagraniczna – semestr II w nowym programie), Polityka gospodarcza. W przyjętej strukturze programu widoczny jest brak konsekwencji w podejściu do osiągania kierunkowych efektów kształcenia od poznania treści ogólnych, a następnie ich rozwijanie w postaci uzyskiwania efektów w zakresie umiejętności i kompetencji społecznych.

W zasadniczej części zajęcia odbywają się w logicznym ciągu (uwagi szczegółowej w dalszej części), student zdobywa wiedzę podstawową na pierwszym roku studiów, która następnie jest rozwijana na przedmiotach prowadzonych w latach kolejnych. Zdaniem studentów prowadzone na kierunku zajęcia nie pozwalają na zdobycie umiejętności praktycznych. Tematy zajęć na wielu przedmiotach powielają się. Studenci zwracają uwagę na dużą liczbę przedmiotów nie związanych bezpośrednio z kierunkiem studiów, a także na małą liczbę prowadzących specjalizujących się w tematyce bezpieczeństwa narodowego. Głównymi formami prowadzenia zajęć są: wykład, ćwiczenia i konwersatoria. Zajęcia nie odbywają się metodą e-learningu. Studenci zwrócili uwagę na zbyt późne przedstawienie im listy pytań obowiązujących podczas egzaminu dyplomowego (początek semestru szóstego), ich zdaniem powinna im ona zostać udostępniona na początku trzeciego roku studiów.

Ocena prawidłowości sekwencji przedmiotów i modułów określonej w planie i programie studiów poszczególnych poziomów kwalifikacji jest pozytywna.

Kwestię **realizacji praktyk w ramach studiów** reguluje zarządzenie Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego, natomiast w zakresie terminu odbywania praktyk w programie studiów możemy odnaleźć zapis „studenci studiów licencjackich zobowiązani są odbyć praktykę do końca III roku studiów. Praktyka nie zwalnia studenta z innych obowiązków na Uczelni i powinna być odbywana w czasie wolnym od zajęć akademickich”. Obowiązkowy wymiar praktyki to minimum 90 godzin. Program określa też miejsca odbywania praktyk, lecz analiza zapisów i dokumentacji z tego obszaru wskazuje na zbyt dużą swobodę studenta w zakresie sposobu i miejsca realizacji praktyk. Dobór miejsc odbywania praktyk wiąże się ściśle z określonymi celami i efektami kształcenia określonymi dla tych praktyk. Na podkreślenie zasługuje, że w programie określone zostały oczekiwane efekty kierunkowe realizowane podczas praktyk. Natomiast nie do końca zrozumiały jest zapis: „w miarę możliwości program praktyk powinien odzwierciedlać zakładane dla kierunku efekty kształcenia”. Program praktyk powinien być spójny z programem studiów, jest to warunek niezbędny poprawności realizowania programu kształcenia, a praktyka jest jego integralną częścią. Praktyka może być cennym uzupełnieniem stosowanych przez uczelnię metod osiągania i weryfikacji efektów kształcenia zwłaszcza w zakresie umiejętności i kompetencji społecznych. Jednak, aby tak się stało powinno być stałe monitorowanie i ocena uzyskiwania określonych efektów kształcenia. Zaliczenia praktyki powinien dokonywać opiekun/koordynator sprawujący nadzór nad jej przebiegiem, na podstawie złożonego przez studenta potwierdzenia odbycia praktyki, opinii instytucji oraz sprawozdania z odbytej praktyki. Uzyskana ocena w wyniku odbytej praktyki, formułowana przez opiekuna/koordynatora praktyki, powinna się pojawiać w dokumentacji jej przebiegu. To stanowi jeden ze sposobów wykazania przez uczelnię, że kształtuje umiejętności i kompetencje społeczne absolwenta. Takich pełnych rozwiązań systemowych zabrakło w toku realizacji programu kształcenia prowadzonego przez Instytut.

Studenci nie otrzymują pomocy w związku z organizacją praktyk. Uczelnia nie posiada podpisanych umów z jednostkami mogącymi przyjąć studentów kierunku „Bezpieczeństwo Narodowe” na praktyki. Studenci sami podejmują decyzję o terminie odbywania praktyk, obecnie odbywają się one po drugim roku studiów. Istnieje możliwość zaliczenia praktyk w sytuacji gdy student podjął pracę związaną z kierunkiem studiów. Nad odpowiednim przebiegiem praktyk czuwa koordynator praktyk, jednak studenci mają trudności w skontaktowaniu się z nim. Do jego obowiązków należy również pomoc studentom w aspektach formalnych organizowanej praktyki (tj. podpisanie umów o praktyki, a także zatwierdzenia harmonogramu praktyk). Ze studentami nie odbyło się spotkanie informujące ich o regulaminie praktyk. Harmonogram praktyk ustala student wraz z instytucją przyjmującą go na praktyki. Zaliczenie odbywa się na podstawie rozmowy studenta z koordynatorem praktyk.

Ocena spójności programu i wymiaru praktyk studenckich, terminu ich realizacji oraz celów i efektów kształcenia określonych dla tych praktyk jest pozytywna. Zastrzeżenia budzi oddanie inicjatywy doboru miejsc odbywania praktyk studentom oraz ocena systemu kontroli i zaliczania praktyk.

W celu osiągnięcia założonych efektów program studiów pierwszego stopnia kierunku Bezpieczeństwo narodowe, realizowany od roku akademickiego 2009/2010, podzielony został na 6 semestrów. Wartości liczbowe godzin dla poszczególnych semestrów przedstawiają się w następujący sposób:

Liczba godzin (liczba punktów ECTS)		
Semestr	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
I	346 (30 ECTS)	212 (30 ECTS)
II	416 (30 ECTS)	250 (31 ECTS)
III	372 (30 ECTS)	254 (35 ECTS)
IV	386 (30 ECTS)	216 (30 ECTS)
V	356 – 396 (31/32 ECTS)	180/196 – 172/188 (32 ECTS)

VI	236 (31 ECTS)	96-104 (32 ECTS)
----	---------------	------------------

Można, zatem stwierdzić, że wymagania ogólne określone w standardzie kształcenia zostały spełnione. Studia trwają nie krócej niż 6 semestrów, liczba godzin nie powinna być mniejsza niż 2000, a liczba punktów nie mniejsza niż 180. Oceniany program spełnia także wymagania w zakresie podziału na grupę treści podstawowych (minimum 270 godzin i 33 punktów ECTS) i grupę treści kierunkowych (minimum 300 godzin i 37 ECTS). Błędym rozwiązaniem jest rozbieżność liczby punktów ECTS między studiami stacjonarnymi i niestacjonarnymi oraz różne liczby godzin kontaktowych w V semestrze. Różnica punktów ECTS, które student może uzyskać na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych wynika z niejednakowej liczby punktów ECTS przypisanych przedmiotom do wyboru. O ile można to tłumaczyć brakiem doświadczenia podczas ich wdrażania, to już nie ma usprawiedliwienia na kontynuację tego w latach następnych (tzw. Siatki wygaszania).

Program studiów pierwszego stopnia kierunku Bezpieczeństwo narodowe (uwzględniający efekty kształcenia wg KRK) realizowany od roku akademickiego 2012/2013 podzielony został na 6 semestrów. Wartości liczbowe godzin kontaktowych dla poszczególnych semestrów przedstawiają się w następujący sposób:

Liczba godzin (liczba punktów)		
Semestr	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
I	354 (30 ECTS)	200 (30 ECTS)
II	364 (30 ECTS)	198 (30 ECTS)
III	395 (30 ECTS)	200 (30 ECTS)
IV	380 (30 ECTS)	208 (30 ECTS)
V	322 (30 ECTS)	176 (30 ECTS)
VI	210 (30 ECTS)	104 (30 ECTS)

Liczba godzin zajęć ujętych w programie studiów wynosi: dla studiów stacjonarnych – 2025; dla studiów niestacjonarnych – 1086. Liczba punktów ECTS (*European Credit Transfer System*) przypisana do programu studiów wynosi 180. W każdym semestrze studiów student zobowiązany jest do rozliczenia wszystkich przedmiotów ujętych w programie studiów dla danego semestru oraz zgromadzenia minimum 30 punktów ECTS (w skali roku nie mniej niż 60 punktów ECTS).

Zajęcia wychowania fizycznego oraz praktyka studencka są obowiązkowymi komponentami programu kształcenia. Zastrzeżenia wzbudza fakt, iż w planie studiów nie uwzględniono zajęć z wychowania fizycznego, a tylko istnieje zapis „*Student zobowiązany jest do udziału w zajęciach wychowania fizycznego na zasadach określonych przez JM Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego*”. W konsekwencji przedmiot wychowanie fizyczne nie jest integralną częścią programu kształcenia i w rozkładach zajęć nie planuje się zajęć, a jego realizacja pozostaje wyłącznie w gestii studenta.

Proces kształcenia realizowany w Instytucie wg standardów jest zorganizowany w sposób wadliwy. Wynika to z dokumentacji organizacji procesu kształcenia, a także z rozmów z pracownikami Instytutu i studentami. Pozwala to wątpić, czy studenci zrealizują zakładane cele kształcenia zawarte sylwetce absolwenta, założeniach poszczególnych przedmiotów i realizowanych w trakcie poszczególnych rodzajach zajęć. Programy są aktualizowane i wzbogacane o nowe treści.

Studenci mają możliwość studiowania w ramach indywidualnego toku studiów, zgodnie z przepisami zawartymi w Regulaminie Studiów. Z tej możliwości co roku korzysta kilku studentów. Na kierunku Bezpieczeństwo narodowe nie studiuje osoby z najwyższym stopniem niepełnosprawności, jednakże infrastruktura budynku, w którym znajduje się Wydział dostosowana jest do osób z niepełnosprawnościami.

Budynek zaopatrzone jest w podjazdy, a także posiada szerokie drzwi i korytarze co ułatwi studiowanie potencjalnym studentom z niepełnosprawnościami.

ZO ocenia, że są możliwości indywidualizacji procesu kształcenia studentów wybitnie uzdolnionych, stworzono też warunki dla studentów niepełnosprawnych.

- 2) Ocena czy zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy i metody dydaktyczne tworzą spójną całość.

W ramach programu studiów kierunku Bezpieczeństwo narodowe realizowanego od 1 października 2009 roku, zajęcia prowadzone są w następujących formach: wykład, ćwiczenia, konwersatorium, lektorat. W programach kształcenia przygotowanych zgodnie z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego wprowadzono nową formę zajęć w postaci projektu. Nie wydaje się jednak za właściwe rozwiązanie, ograniczenie formy zajęć całego przedmiotu tylko do konwersatorium lub projektu. Większość przedmiotów podstawowych i kierunkowych prowadzona jest w formie zajęć, jaką stanowi wykład i ćwiczenia. Stosunek wykładów do ćwiczeń jest zróżnicowany w zależności od przedmiotu i nie wzbudza większych zastrzeżeń. Budzi natomiast zastrzeżenia brak przypisania punktów ECTS do części zajęć w formie ćwiczeń, np. w przedmiotach: *Systemy bezpieczeństwa narodowego*, *Teoria bezpieczeństwa*, *Strategie bezpieczeństwa* – co może w zasadniczy sposób ograniczyć możliwość realizacji celu kształcenia oraz ograniczyć osiągnięcie pożądanых efektów kształcenia.

Formy rozliczenia przedmiotu to głównie egzamin i zaliczenie. Standardowo przyjęto, że warunkiem przystąpienia do egzaminu jest wcześniejsze rozliczenie ćwiczeń na pozytywną ocenę. Mając na uwadze troskę o monitorowanie osiągania efektów kształcenia w kartach przedmiotu, sylabusie wskazane jest rozwinięcie sposobu oceny – na ocenę formującą (ocena referatu, testów częściowych, zadań projektowych itp.) i ocenę podsumowującą (określenie zasad). Ponadto, warto określić wymagania w zakresie uzyskiwania poszczególnych ocen w aspekcie zdefiniowanych efektów danego przedmiotu. Efekty kształcenia muszą być formułowane w taki sposób, aby możliwa była ich weryfikacja, czyli stwierdzenie (w wyniku zastosowania odpowiedniej procedury), czy i w jakim stopniu zostały one w istocie osiągnięte przez studenta.

ZO ocenia, że zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy i metody dydaktyczne w znaczącej części określono prawidłowo i tworzą spójną całość.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego³ znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Struktura programu studiów kierunku *Bezpieczeństwo narodowe* prowadzonym przez ISM w zakresie: przyjętej liczby semestrów, wymiaru godzin pracy studenta, możliwości wybierania przez studenta przedmiotów fakultatywnych oraz możliwości osiągnięcia punktów ECTS w wymiarze rocznym jest poprawna. Zastrzeżenia budzi prawidłowość doboru treści kształcenia, form zajęć dydaktycznych i metod kształcenia. Wskazane wyżej uwagi i ich usunięcie w warstwie organizacyjnej procesu kształcenia i merytorycznej programu pozwolą na pełne osiąganie określonych efektów kształcenia, a także uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta.

Studenci nie otrzymują pomocy w związku z organizacją praktyk. Zdaniem studentów prowadzone na kierunku zajęcia nie pozwalają na zdobycie umiejętności praktycznych.

- 2) Dokonując oceny spójności programu w zakresie zakładanych efektów kształcenia, doboru treści programowych, form i metod kształcenia można stwierdzić, że w znaczącej części zostały określone prawidłowo, ale można dopatrzeć się niekonsekwencji w osiąganiu określonych kwalifikacji absolwenta.

Brak w kartach przedmiotów informacji o liczbie punktów ECTS przyznanych za poszczególne formy pracy studenta oraz brak w programie studiów informacji o łącznej liczbie punktów ECTS, którą student musi uzyskać na zajęciach wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów, co utrudnia ocenę poprawności funkcjonowania systemu ECTS.

Brak przypisania punktów ECTS do części zajęć w formie ćwiczeń, np. w przedmiotach: *Systemy bezpieczeństwa narodowego*, *Teoria bezpieczeństwa*, *Strategie bezpieczeństwa* – co może w zasadniczy sposób ograniczyć możliwość realizacji celu kształcenia.

Organizacja procesu kształcenia prawidłowa.

Zgodnie z §14 ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243, poz. 1445, z późn. zm.) minimum kadrowe kierunku studiów pierwszego stopnia stanowi co najmniej trzech samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej sześciu nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora. Ponadto, do minimum kadrowego, wliczani są:

- Władze Instytutu Studiów Międzynarodowych przedstawiły dokumentację potwierdzającą spełnianie wymogów prawa o szkolnictwie wyższym w zakresie zapewnienia minimum kadrowego dla ocenianego kierunku *bezpieczeństwo narodowe*, na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych, na poziomie studiów pierwszego stopnia, o profilu ogólnoakademickim w kontekście wymogów ujętych w §§ 12, 13 i 14 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243, poz.1445).

W wykazie pozostałych nauczycieli akademickich, prowadzących zajęcia na kierunku bezpieczeństwo narodowe, wykazano 33 osoby, w tym 6 samodzielnych pracowników naukowo-dydaktycznych (czterech reprezentuje dyscyplinę nauki o polityce, i po jednym ekonomię i filozofię) i 27 doktorów (17-u reprezentuje dyscyplinę nauki o polityce, 4-ch ekonomię, 3-ch filozofię, 2-ch socjologię i po 1-nym historię oraz geografie).

Nauki o polityce	Ekonomia	Prawo	Socjologia	Geografia	Filozofia	Historia
Samodzielni pracownicy						
6	1				1	1
Doktorzy						
22	5	1	2	1	3	1
Łącznie						

28	6	1	2	1	4	2
----	---	---	---	---	---	---

Załącznik nr 5 Nauczyciele akademicki realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe. Cz. I. Nauczyciele akademicki stanowiący minimum kadrowe. Cz. II. Pozostali nauczyciele akademicki.

2). Ocena spełnienia przez nauczycieli akademickich wymienionych w minimum kadrowym warunków określonych w przepisach prawa (w tym posiadanie odpowiednich kwalifikacji naukowych i dorobku w danym obszarze wiedzy lub doświadczenia zawodowego, pensum dydaktyczne, wymiar czasu pracy, a w przypadku studiów na poziomie magisterskim/drugiego stopnia-podstawowe miejsce pracy, nie przekroczenie limitu minimów kadrowych, złożenie oświadczenia dotyczącego zaliczenia do minimum kadrowego).

Do minimum kadrowego w minionych latach mogli być wliczeni jedynie nauczyciele akademicki zatrudnieni na podstawie mianowania lub umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy nie krócej niż od początku roku akademickiego (§ 8 ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie muszą spełniać jednostki organizacyjne uczelni, aby prowadzić studia na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 144, poz. 1048, z późn. zm.)). Wymóg ten został spełniony przez wszystkich nauczycieli akademickich zgłoszonych do minimum kadrowego, realizującego program wg standardów.

Wszystkie osoby spełniały również wymogi określone w § 8 ust. 3 powyższego rozporządzenia, tj. prowadzili osobiście na kierunku *Bezpieczeństwo narodowe* co najmniej 60 godzin w przypadku samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej 90 godzin - posiadających stopień naukowy doktora.

Do minimum kadrowego realizującego program wg KRK został spełniony wymóg wynikający z §13 ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243, poz. 1445, z późn. zm.) przez wszystkich nauczycieli akademickich zgłoszonych do minimum kadrowego.

Wszystkie osoby spełniają też wymogi określone w § 13 ust. 3 powyższego rozporządzenia, tj. prowadzą osobiście na kierunku *Bezpieczeństwo narodowe* co najmniej 30 godzin w przypadku samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej 60 godzin - posiadających stopień naukowy doktora.

Informacje zawarte w oświadczeniach o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego, pozwalają na stwierdzenie, iż wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają warunki określone w art. 112a ustawy z dn. 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.).

W teczkach osobowych znajdują się dokumenty pozwalające na uznanie deklarowanych tytułów i stopni naukowych. Kopie dyplomów znajdujące się w teczkach zostały poświadczane za zgodność z oryginałem. Akty mianowania oraz umowy o pracę zawierają wymagane prawem elementy. Teczki zawierają także świadectwa pracy, dyplomy z konkursów ogólnopolskich i międzynarodowych, będące potwierdzeniem deklarowanego dorobku praktycznego. Doświadczenie praktyczne kadry dokumentowane jest także w corocznych sprawozdaniach.

ZO analizował spełnianie przez nauczycieli akademickich wymienionych w minimum kadrowym warunków określonych w przepisach prawa (w tym posiadanie odpowiednich kwalifikacji naukowych i dorobku w danym obszarze wiedzy, pensum dydaktyczne, wymiar czasu pracy, nie przekroczenie limitu minimów kadrowych, złożenie oświadczenia dotyczącego zaliczenia do minimum kadrowego).

Wszyscy wskazani nauczyciele akademicki zaliczeni do minimum kadrowego na kierunku *bezpieczeństwo narodowe* posiadają dorobek w obszarach wiedzy wskazanych przez Władze Uczelni jako obszary kształcenia, do których odnoszą się zaprogramowane efekty kształcenia dla kierunku *bezpieczeństwo narodowe*, na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych, na poziomie studiów pierwszego stopnia, o profilu ogólnoakademickim. Punktem odniesienia dla przeprowadzonej analizy jest treść Załącznika nr 7 do Uchwały Nr 54/2012 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 20 czerwca 2012 r. w sprawie efektów kształcenia dla kierunków studiów prowadzonych w

Uniwersytecie Wrocławskim, który zawiera informację, że Władze Uczelni wskazały dwa obszary wiedzy równoważne obszarom kształcenia: obszar nauk społecznych i obszar nauk humanistycznych. Do minimum kadrowego nie może być zaliczony jeden samodzielny pracownik naukowo-dydaktyczny i jeden doktor w kontekście wymogów ujętych w § 12, pkt 1 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243, poz.1445). Ww. przepis stanowi, że „Nauczyciel akademicki może być zaliczony do minimum kadrowego ... jeśli posiada dorobek w obszarze wiedzy, odpowiadającym obszarowi kształcenia, wskazanemu dla tego kierunku studiów, w zakresie jednej z dyscyplin naukowych ..., do których odnoszą się efekty kształcenia dla tego kierunku.”

W sytuacji, w której Władze ISM nie wskazały dyscypliny naukowej z dziedziny nauk humanistycznych, do której odnoszą się efekty kształcenia dla tego kierunku nie można zaliczyć do minimum kadrowego nauczycieli akademickich, którzy posiadają stopień naukowy w obszarze nauk humanistycznych, w dziedzinie nauk humanistycznych, w dyscyplinie historia (Załącznik 5a).

Władze ISM przydzieliły nauczycielom akademickim wskazanym do minimum kadrowego wymaganą prawem ilość godzin dydaktycznych.

W trakcie analizy sprawdzano czy osoby zaproponowane do minimum kadrowego wnioskowanego kierunku studiów bezpieczeństwo narodowe o profilu ogólnoakademickim, posiadają dorobek w obszarze wiedzy, odpowiadającemu obszarowi kształcenia nauk społecznych i nauk humanistycznych, które zostały wskazane dla tego kierunku studiów, w zakresie dziedzin nauk społecznych i nauk humanistycznych oraz jednej z dyscyplin naukowych: nauk o bezpieczeństwie, nauk o obronności i nauk o polityce, do których Władze ISM odnoszą efekty kształcenia. ZO stwierdza, że nauczyciele akademicki wskazani do minimum kadrowego są reprezentantami każdego obszaru kształcenia, do którego przyporządkowano oceniany kierunek. Ocena, czy minimum kadrowe obejmuje reprezentantów dyscyplin naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia jest utrudniona, gdyż Władze ISM w omawianym programie kształcenia nie przyporządkowały efektów kształcenia do jakiegokolwiek dyscypliny naukowej z dziedziny nauk humanistycznych, w sytuacji gdy jeden z samodzielnych nauczycieli akademickich reprezentuje obszar i dziedzinę nauk humanistycznych, w kontekście wymogu ujętego w § 12, pkt 1 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243, poz.1445). Z formalnego punktu widzenia jeden samodzielny nauczyciel akademicki nie może być zaliczony do minimum kadrowego.

Jednoznaczna ocena spełnienia wymagań dotyczących minimum kadrowego dla ocenianego kierunku, poziomu i profilu studiów.

W ocenie ZO Uczelnia nie spełnia wymagań dotyczących minimum kadrowego kierunku bezpieczeństwo narodowe, na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych, na poziomie studiów pierwszego stopnia, o profilu ogólnoakademickim z powodu niezaliczenia jednego samodzielnego nauczyciela akademickiego.

Równie niepokojącym zjawiskiem jest rozmiękanie się kwalifikacji naukowych i dorobku oraz doświadczenia zawodowego z zakładanymi kierunkowymi efektami kształcenia i treściami programu. Kierunkowe efekty kształcenia umiejscowiono między innymi w dyscyplinach nauki o bezpieczeństwie i nauki o obronności, a w minimum kadrowym i wśród pozostałych nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na kierunku bezpieczeństwo narodowe nie ma żadnego reprezentanta takich dyscyplin. W obszarach tych dyscyplin są m.in. treści przedmiotów: Teoria bezpieczeństwa, Strategie bezpieczeństwa, Międzynarodowe stosunki wojskowe, System bezpieczeństwa narodowego, Zarządzanie kryzysowe itp. To może wpłynąć na obniżenie poziomu merytorycznego prowadzonych zajęć oraz ograniczyć możliwość osiągnięcia efektów kształcenia.

Minimum kadrowe na kierunku „*bezpieczeństwo narodowe*” na poziomie studiów pierwszego stopnia stanowi 8. nauczycieli akademickich. W grupie pracowników samodzielnych z sześciu w roku akad. 2009/2010 pozostało tylko dwóch (w tym jeden obecnie nie zaliczony do minimum). W grupie doktorów z dwunastu w roku akad. 2009/2010 pozostało tylko czterech. Należy wskazać na małą stabilność minimum kadrowego, zważywszy, że kierunek istnieje od 2009r.

Relacje pomiędzy liczbą nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe a liczbą studentów jest prawidłowa. Z dokumentacji Uczelni wynika, że relacje te są prawidłowe od dawna, a spadek liczby studentów w ostatnim okresie tylko je umocnił.

Spełnione są określone przepisami (§ 17 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243, poz. 1445) wymagania dotyczące relacji między liczbą nauczycieli akademickich zaliczanych do minimum kadrowego oraz liczbą studentów ocenianego kierunku. Mając na uwadze fakt, że do minimum kadrowego zaliczanych jest 8 nauczycieli akademickich, a liczba studentów ocenianego kierunku wynosi 470, to w ocenianej jednostce relacja ta wynosi – 1:59, gdy relacja określona przepisami prawa to 1:160.

ZO dokonał analizy prawidłowości obsady zajęć dydaktycznych z poszczególnych przedmiotów, oceniając zgodność obszarów nauki, dziedzin i dyscyplin naukowych reprezentowanych przez nauczycieli akademickich. Wynikiem analizy są zastrzeżenia co do prawidłowości obsady części zajęć dydaktycznych (patrz. tabela załącznik 5a).

Analiza doboru nauczycieli pod kątem ich kwalifikacji do prowadzenia wybranych przedmiotów (kierunkowych dla kierunku *Bezpieczeństwo narodowe*), np.: Organizacja i zarządzanie, Podstawy psychologii, Podstawy prawa, Technologia informacyjna z elementami prawa własności, Strategia bezpieczeństwa, Teoria bezpieczeństwa, Międzynarodowe stosunki wojskowe, Systemy bezpieczeństwa narodowego, Strategie i formy działań nieregularnych w konfliktach zbrojnych, Służby specjalne w stosunkach międzynarodowych, Zarządzanie kryzysowe, Logistyka w sytuacjach kryzysowych - wzbudza wiele zastrzeżeń, ze względu na brak zgodności obszarów nauki, dziedzin i dyscyplin naukowych reprezentowanych przez poszczególnych nauczycieli akademickich (z uwzględnieniem ich dorobku naukowego). Żaden z analizowanych nauczycieli nie reprezentuje dyscypliny nauki o bezpieczeństwie. Dorobek naukowy prowadzących owe przedmioty w zdecydowanej większości nie pokrywa się z treścią prowadzonych przedmiotów. To skutkuje tym, że przygotowane sylabusy na bieżący rok akademicki (z analizowanych przedmiotów, a które były udostępnione) są mało merytoryczne, a literatura często nieaktualna. Jeden z nauczycieli akademickich zaliczony do minimum kadrowego legitymuje się dorobkiem naukowym z dziedziny nauki o bezpieczeństwie.

Potwierdzeniem istniejącego problemu była prowadzona hospitacja zajęć z przedmiotu Międzynarodowe stosunki wojskowe. O ile zajęcia w warstwie metodycznej nie wzbudzały większych zastrzeżeń (poza niewielkim zaangażowaniem studentów), to w warstwie merytorycznej można mieć zastrzeżenia w postaci pobieżnego traktowania omawianego zagadnienia, dowolności interpretacji omawianych zjawisk, posługiwanie się treściami jednego autora. Potwierdzeniem niskich wartości merytorycznych treści przedmiotu jest sylabus przedmiotu, jaki nauczyciel posiadał w trakcie zajęć.

W ISM sporządzany jest plan hospitacji zajęć (w załączeniu plany hospitacji i przykładowe protokoły z przeprowadzonych hospitacji). Według wypowiedzi przedstawiciela Instytutu, wyniki hospitacji są omawiane na posiedzeniach Zakładów. Nie przedstawiono protokołów z takowych posiedzeń, ani wniosków z nich wynikających w zakresie polityki kadrowej.

Hospitacje przeprowadzono na każdym roczniku studiów stacjonarnych. Wynika z nich, że przygotowanie nauczycieli akademickich i obudowy dydaktycznej do zajęć jest dobre (poza jednym przypadkiem), wykorzystywane są różne formy zajęć (wykład, ćwiczenia, konwersatorium), zaangażowanie studentów zadowalające. Ogólnie należy stwierdzić, że kadra naukowo-dydaktyczna stosuje w kształceniu studentów odpowiednie metody dydaktyczne i potrafi wytworzyć atmosferę partnerstwa oraz wzajemnego szacunku, dba o merytoryczny poziom zajęć. Nauczyciele akademicy

preferują tradycyjne środki przekazu, ale z relacji studentów można dowiedzieć się, że wykorzystują też w dydaktyce środki audiowizualne. W kontekście dydaktyki szczególnie dla studentów ważną i pozytywną rolę odgrywa coraz częstsze wykorzystywanie środków audiowizualnych i Internetu.

W zakresie oceny prowadzącego zajęcia w warstwie metodycznej nie wzbudza zastrzeżeń, natomiast w warstwie merytorycznej można mieć pewne wątpliwości. W czasie hospitacji zajęć, jeden z wykładowców nieprecyzyjnie interpretował pewne zjawiska, terminy (np. misje, operacje, zadania, rodzaje działań sił zbrojnych). To może świadczyć, że nie porusza się swobodnie w omawianej problematyce. Potwierdzeniem takiego stanu jest analiza dorobku naukowego, który nie pokrywa się z treściami prowadzonego przedmiotu, co prowadzi do sytuacji prowadzenia przez wykładowców przedmiotów, które są poza zainteresowaniami naukowymi.

Załącznik nr 6 Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena.

Analiza dokumentów wskazuje na brak należytej dbałości w zakresie polityki kadrowej i jej spójności z założeniami rozwoju ocenianego kierunku studiów. Obsada nauczycieli akademickich na kierunku Bezpieczeństwo narodowe ograniczyła się do wykorzystania posiadanego potencjału kadrowego Instytutu Studiów Międzynarodowych, i pod tym kątem stworzono program kształcenia. Obecnie żaden z analizowanych nauczycieli nie reprezentuje dyscypliny nauki o bezpieczeństwie. Jest bardzo mało prawdopodobne, aby w wrocławskim środowisku akademickim nie było możliwe pozyskanie takich specjalistów. Przypisywanie przedmiotów kierunkowych (specjalnościowych) nauczycielom akademickim nie mającym formalnego wykształcenia merytorycznego i ze śladowym dorobkiem naukowym (pojedyncze publikacje w ostatnim okresie) odbija się negatywnie na jakości kształcenia (realizacji efektów kształcenia).

Władze Uczelni deklarują w swoich wypowiedziach, że dążą do tego, by pracownicy naukowo-dydaktyczni identyfikowali się z misją Uczelni i stanowili silny zespół oddziaływujący także na inne kierunki studiów prowadzone w Uczelni. W celu powiązania kadry z procesem kształcenia planowane jest zwrócenie większej uwagi na badania naukowe związane tematycznie z czynnikami determinującymi bezpieczeństwo narodowe.

Na kierunki Bezpieczeństwo narodowe, Instytut nie prowadzi zbyt aktywnych działań w organizowaniu pracy naukowo-badawczej w dyscyplinach właściwych dla kierunku (nauk o bezpieczeństwie i nauk o obronności). Należy jednak zauważyć, że przy prowadzeniu studiów pierwszego stopnia Instytut nie ma obowiązku prowadzenia takich badań. System wsparcia rozwoju kadry naukowo-dydaktycznej zmierza do udzielania doraźnej pomocy administracyjnej w przygotowaniu projektów i grantów indywidualnych, a także w organizację konferencji i sympozjów powiązanych z możliwością publikowania dorobku pracowników.

Spotkanie z kadrami nauczającą Instytutu zostało przeprowadzone w dniu 11.10.2012r. (godz. 14.00-14.50). Wzięło w nim udział kilkunastu pracowników Instytutu, głównie prowadzący zajęcia na kierunku Bezpieczeństwo narodowe. Po przedstawieniu zadań Zespołu Oceniającego przez jego Przewodniczącego oraz celu spotkania, dyskusja ogniskowała się wokół oceny warunków pracy i rozwoju pracowników naukowo-dydaktycznych w Instytucie i Wydziale, podjęto także kwestię warunków pracy i rozwoju, jakie stwarza Uczelnia młodym pracownikom. Znacznie mniej uwagi poświęcono systemowi kształcenia na kierunku Bezpieczeństwo narodowe i możliwości rozwoju tego kierunku. Dyskusja dotyczyła także szerszych tematów m.in. kwestii wprowadzania reformy szkolnictwa, spójności i przejrzystości prawa, sposobu wprowadzania KRK, kształcenia na kierunkach w zamawianych specjalnościach, jak i inwestowania w szkolnictwo wyższe, czy budowy tożsamości uczelni w naszym kraju.

Odczuwalne jest zainteresowanie pracowników sprawami Uniwersytetu, Wydziału i Instytutu oraz perspektywami rozwoju; identyfikowanie się z Uczelnią, zwłaszcza młodych pracowników, którzy

wiążą z nią swoje przyszłe losy zawodowe. Oceniono pozytywne dotychczasowe wysiłki władz Uczelni w zakresie budowy jej pozycji w środowisku akademickim. Podkreślono dobre warunki pracy i przyjazną atmosferę. Słabiej oceniono warunki do indywidualnego rozwoju naukowego (doktoryzacji i habilitacji), w tym głównie w zakresie dyscyplin nauk o bezpieczeństwie i nauk o obronności. Niezadowolenie wywołuje również proces obsadzania przedmiotów nauczycielami akademickimi nie mającymi właściwego przygotowania merytorycznego.

Z przeprowadzonych rozmów wynika, że większość kadry nauczającej pragnie z Uczelnią związać się na jak najdłuższy okres, i to nie tylko z powodów finansowych. System wsparcia rozwoju kadry naukowo-dydaktycznej Wydziału polega głównie na udzielaniu pomocy administracyjnej w przygotowaniu projektów i grantów, a także pomoc w organizacji konferencji, sympozjów i publikacji.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego³ częściowo

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Wadliwa struktura kwalifikacji osób prowadzących zajęcia oraz prawidłowości doboru nauczycieli pod kątem ich kwalifikacji do prowadzenia wybranych przedmiotów (kierunkowych dla kierunku *Bezpieczeństwo narodowe*).**
- 2) ISM nie spełnia wymagań dotyczących minimum kadrowego kierunku bezpieczeństwo narodowe, na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych, na poziomie studiów pierwszego stopnia, o profilu ogólnoakademickim z powodu niezaliczenia jednego samodzielnego nauczyciela akademickiego.**

W ISM obserwuje się małą stabilność kadry zaliczanej do minimum.

Spełnione są wymagania dotyczące relacji między liczbą nauczycieli akademickich zaliczanych do minimum kadrowego, wynosi ona 1:59.

ZO ma zastrzeżenia co do prawidłowości obsady niektórych wykładowców do prowadzenia zajęć dydaktycznych.

Hospitacja (3 zajęcia) przeprowadzona na każdym roczniku studiów stacjonarnych wskazuje (poza jednym przypadkiem) na dobre przygotowanie nauczycieli akademickich i obudowy dydaktycznej do zajęć, wykorzystywane są różne formy zajęć, zaangażowanie studentów zadowalające.

- 3) Politykę kadrową i jej spójność z założeniami rozwoju ocenianego kierunku studiów ocenia się jako spełniającą kryteria częściowo. Obecna polityka kadrowa Instytutu nie sprzyja właściwemu rozwojowi kierunku *Bezpieczeństwo narodowe*.**

System wsparcia rozwoju kadry naukowo-dydaktycznej zmierza do udzielania doraźnej pomocy administracyjnej w przygotowaniu projektów i grantów indywidualnych, a także w organizację konferencji i sympozjów powiązanych z możliwością publikowania dorobku pracowników.

Na spotkaniu z Zespołem Oceniającym pracownicy naukowo-dydaktyczni poruszali szersze tematy dotyczące, m.in.: warunków pracy i rozwoju; kwestii wprowadzania reformy szkolnictwa; spójności i przejrzystości prawa; sposobu wprowadzania KRK; kształcenia na kierunkach w zamawianych specjalnościach; inwestowania w szkolnictwo wyższe, czy budowy tożsamości uczelni w naszym kraju.

5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka ma możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

Instytut Studiów Międzynarodowych znajduje się na terenie kampusu uniwersyteckiego przy ulicy Koszarowej 3, gdzie umiejscowiony jest Wydział Nauk Społecznych Uniwersytetu Wrocławskiego. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje Instytut (Wydział) jest wspólna i umożliwia realizację zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych w jednakowym stopniu dla wszystkich kierunków studiów.

Dane o bazie lokalowej i technicznej

W trzykondygnacyjnym budynku Instytutu Studiów Międzynarodowych studenci mają do dyspozycji 20 sal ćwiczeniowych i 3 sale wykładowe. W Instytucie przez 5 dni w tygodniu otwarte są dwa sekretariaty – oddzielnie dla studentów stacjonarnych i niestacjonarnych.

Od 2008 roku w Instytucie Studiów Międzynarodowych działa bezprzewodowa sieć internetowa, z której korzystają zarówno studenci, jak i pracownicy po wcześniejszym założeniu konta. W budynku Instytutu znajduje się 11 punktów dostępowych, które umożliwiają swobodne korzystanie z Internetu we wszystkich salach ćwiczeniowych, wykładowych oraz gabinetach i na korytarzach budynku. Studenci mają do dyspozycji nowocześnie wyposażoną salę komputerową z 17 stanowiskami. 80% sprzętu w tej sali wymienione zostało w roku 2011, we wrześniu 2012 odnowiony zostanie sprzęt w pozostałych stanowiskach.

ISM dysponuje 5 multimedialnymi salami wykładowymi i ćwiczeniowymi. Oprócz tego do dyspozycji prowadzących zajęcia pozostaje 11 multimedialnych projektorów przenośnych. W trzech salach znajdują się telewizory z podłączonymi antenami satelitarnymi. Dodatkowo w salach znajduje się 12 notebooków. Wszystkie sale dostosowane są do liczebności poszczególnych grup studenckich. 80% sal ćwiczeniowych i wykładowych została odnowiona w latach 2010-2012. W kolejnych 4 salach ćwiczeniowych wymienione zostaną stoły i krzesła w listopadzie 2012 roku. Pracownicy prowadzący zajęcia mają łącznie do dyspozycji 62 komputery i 60 drukarek oraz urządzeń wielofunkcyjnych i kserokopiarek.

Baza lokalowa i techniczna ISM jest na dobrym, a w niektórych pomieszczeniach na wysokim poziomie. Większość wizytowanych pomieszczeń w których odbywa się proces dydaktyczny jest należycie wyposażona, są przestronne i wygodne dla studentów.

Studenci pozytywnie oceniają wyposażenie sal wykładowych, mają możliwość korzystania z przenośnych projektorów umożliwiających wzbogacenie zajęć prezentacją multimedialną. Sale dostosowane są do liczebności grup studenckich. W budynku jest dostęp do komputerów oraz bezprzewodowego Internetu.

Dane o bazie wspomagającej

W budynku Instytutu Studiów Międzynarodowych udostępnione są dwa punkty ksero (na parterze i I piętrze). Na parterze znajduje się także kawiarenka z możliwością drukowania dokumentów. Na dwóch kondygnacjach umieszczone zostały automaty z napojami ciepłymi, zimnymi oraz przekąskami. W budynku znajduje się także bar studencki, który czynny jest od 1 października 2012 roku 7 dni w tygodniu, dzięki czemu dostępny będzie także dla studentów studiów niestacjonarnych.

Na parterze budynku znajduje się szatnia czynna 7 dni w tygodniu. W budynku swoje siedziby, w postaci oddzielnych pokoi, mają wszystkie działające w Instytucie Studiów Międzynarodowych koła i organizacje studenckie.

Przed budynkiem znajduje się obszerny dostępny dla pracowników i studentów parking.

Przedstawiona powyżej infrastruktura dydaktyczna spełnia oczekiwania studentów i w sposób bardzo istotny wpływa na warunki kształcenia w Instytucie Studiów Międzynarodowych.

Dane o bazie bibliotecznej

Biblioteka Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Wrocławskiego zlokalizowana jest na terenie kampusu przy ul. Koszarowa 3.

W czytelni znajdują się 103 miejsca siedzące. Do dyspozycji czytelników pozostaje 13 komputerów. Biblioteka otwarta jest od poniedziałku do piątku (także w godzinach popołudniowych), co umożliwia sprawne korzystanie z niej także studentom studiów niestacjonarnych. Łącznie w ciągu tygodnia biblioteka jest czynna przez 51 godzin. W Bibliotece Wydziału Nauk Społecznych działa zintegrowany system biblioteczny: Virtua umożliwiający przeglądanie katalogu oraz zamawianie woluminów przez sieć internetową (odbior zamówionych pozycji jest możliwy w ciągu 3 kolejnych dni).

Budynek biblioteki przystosowany jest do obsługi grup specjalnych użytkowników, w tym osób poruszających się na wózkach inwalidzkich i osób z dysfunkcjami wzroku.

Użytkownicy czytelnicy mają dostęp do szerokopasmowego Internetu bezprzewodowego.

Zbiory elektroniczne dostępne są zdalnie lub w sieci lokalnej: baza JSTOR, platforma EBSCOhost, platforma ISI Web of Knowledge, baza Scopus, baza SpringerLink, baza Wiley Online Library, baza ScienceDirect, Biblioteka Cyfrowa Wydziału Nauk Społecznych.

Biblioteka przystosowana jest także do potrzeb studentów obcojęzycznych.

Do dyspozycji studentów i pracowników dydaktycznych ISM pozostają zasoby biblioteczne w następującej liczbie: Liczba woluminów książek: 95 398; Liczba woluminów czasopism: 22 324; Liczba zbiorów specjalnych: 416; Liczba tytułów prenumerowanych czasopism: 203 (w tym prenumerowanych krajowych: 142, prenumerowanych zagranicznych: 61).

Jednak w tych zasobach są bardzo skromne liczby pozycji związanych z ocenianym kierunkiem studiów. Zagrożone jest osiągnięcie kierunkowych efektów kształcenia ze względu na skromną liczbę literatury do takich przedmiotów jak: *Prawne podstawy bezpieczeństwa, Systemy bezpieczeństwa narodowego, Teoria bezpieczeństwa, Operacje specjalne sił zbrojnych, Strategia bezpieczeństwa, Zarządzanie kryzysowe, Logistyka w sytuacjach kryzysowych* (np.: patrz poniższa tabela).

Przedmiot	Autor	Tytuł	Liczba egz.
Systemy bezpieczeństwa narodowego	B. Balcerowicz	Obronność państwa średniego. Bellona, Warszawa 2007	0
Zarządzanie kryzysowe	M. Bieniek, S. Mazur	Systemy zarządzania kryzysowego RP. AWF, Katowice 2007	0
j.w.	J. Gołębiowski	Zarządzanie kryzysowe w świetle wymogów bezpieczeństwa. SA PSP, Kraków 2011	0
j.w.	J. Ziarko, J. Walas-Trębacz	Podstawy zarządzania kryzysowego. Kraków 2009	0
Logistyka w sytuacjach kryzysowych	E. Nowak	Logistyka w sytuacjach kryzysowych. MON, Warszawa 2010	1
Teoria bezpieczeństwa	J. Stańczyk	Współczesne pojmowanie bezpieczeństwa. ISP PAN, Warszawa 1996	2

W księgozbiorze Biblioteki nie wszystkie pozycje są dostępne spośród literatury wymaganej przez prowadzących, a te które są to często w niewystarczającej liczbie egzemplarzy (np. jeden). Władze Instytutu na żadnym etapie nie przedstawili wykazu zasobów bibliotecznych dla kierunku Bezpieczeństwo narodowe. Studenci pozytywnie oceniają godziny, w których czynna jest Biblioteka, ale źle oceniają dostęp do literatury specjalistycznej.

Ocenia się, że baza biblioteczna (księgozbiór) służąca realizacji procesu kształcenia na kierunku Bezpieczeństwo narodowe utrudnia możliwości osiągnięcia deklarowanych kierunkowych efektów kształcenia. Wskazane jest szybkie podjęcie działań na rzecz stałego wzbogacania i aktualizowania opracowań bezpośrednio dotyczących problematyki na bezpieczeństwa narodowego.

Studenci ISM, na mocy porozumienia podpisanego przez biblioteki uczelni publicznych we Wrocławiu, mogą korzystać ze zbiorów bibliotecznych w innych uczelniach na podstawie ważnej legitymacji studenckiej.

Sprzęt komputerowy wymieniany jest sukcesywnie, w tym ponad 78% komputerów jest w wieku nie starszym niż 4 lata. 31% komputerów zakupionych zostało w latach 2011-2012. Zastany stan infrastruktury lokalowej i technicznych środków wspomagających proces dydaktyczny wskazuje na prawidłową politykę finansową uczelni i Wydziału w tym zakresie. Na rozbudowę i modernizację infrastruktury dydaktycznej przeznaczono w latach: 2009/2010 117 tys. Zł; w 2011r. 56 tys. Zł; w roku 2012 23 tys. Zł.

Polityka finansowa Uczelni w tym zakresie wykazuje się rozsądnym doбором środków finansowych do planów rozwoju. Zauważalna jest daleko posunięta troska władz o racjonalne wydatkowanie środków na infrastrukturę uczelnianą. Wydział planuje rozwój bazy dydaktycznej stosownie do zmian w ofercie dydaktycznej. Obecny stan bazy dydaktycznej (poza zasobami bibliograficznymi) pozwala na właściwą obsługę studentów, którzy studiują w ISM.

W przedstawionych nakładach finansowych na infrastrukturę ISM w latach 2010-2012 nie uwzględniona wydatków na zakup literatury związanej bezpośrednio z kierunkiem Bezpieczeństwo narodowe (przedmiotami kierunkowymi).

Budynek główny ISM dostosowany jest do potrzeb osób niepełnosprawnych, z podjazdem przy wejściu głównym i na parter budynku. Na pozostałe piętra budynku dostać się można dwiema windami dostosowanymi dla potrzeb osób niepełnosprawnych. Wszystkie drzwi sal ćwiczeniowych, wykładowych oraz gabinetów wykładowców oznaczone są opisami w alfabecie Braille'a. Budynek jest ponadto wyposażony w pełny węzeł sanitarny (toalety na każdym piętrze). Pomimo, że na kierunku nie studiuje żadna osoba z niepełnosprawnością, budynek jest w pełni dostosowany do potrzeb tych studentów. Studenci oceniają bazę lokalową i techniczną dobrze. Wypada więc stwierdzić, że wszystkie pomieszczenia na terenie Uczelni są dostępne dla osób z dysfunkcją ruchową kończyn dolnych poruszających się na wózku inwalidzkim.

Na podstawie analizy dostępnych dokumentów i przeprowadzonych rozmów ze studentami należy przyjąć, że organizacja praktyk zawodowych nie gwarantuje osiągnięcia założonych celów i efektów kształcenia na kierunku Bezpieczeństwo narodowe. Przemawia za tym określony cel praktyk zawodowych: „jak najlepsze przygotowanie absolwenta stosunków międzynarodowych do znalezienia i podjęcia satysfakcjonującej pracy w zawodzie” (pkt 10, dokumentacji wnioskowej o uruchomienie kierunku Bezpieczeństwo narodowe) oraz treść Zarządzenia nr 50/2010 Uniwersytetu Wrocławskiego z dn. 29.07.2010r., z którego wynika, że student sam znajduje miejsce odbywania praktyki i ustala z Zakładem Pracy program i warunki jej odbywania. Z przedstawionej listy miejsc, w których studenci odbywali praktyki zawodowe, nie można ocenić, na ile spełniają one swoją rolę. Ograniczenie się np. do wskazania Urzędu Wojewódzkiego i urzędów miejskich; komend policji, straży granicznej, straży pożarnej; ministerstw; ambasad czy biur poselskich, bez wskazania konkretnych merytorycznych „komórek” zajmujących się bezpieczeństwem narodowym, nie daje podstaw do przyjęcia, że są realizowane cele szczegółowe zawodowych praktyk studenckich.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego³ - w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Zaprezentowana powyżej infrastruktura zapewnia dobre warunki lokalowe i socjalno-bytowe dla studentów ISM, tym samym sprzyja studiowaniu (również dla osób niepełnosprawnych). Kreuje optymalne warunki pracy studentów i kadry prowadzącej zajęcia. Należy podkreślić, iż posiadane wyposażenie informatyczne i multimedialne, pozwalają na prowadzenie wszystkich rodzajów zajęć wynikających z oferty programu kształcenia na kierunku bezpieczeństwo narodowe, podobnie jak i na innych kierunkach. Proces dydaktyczny może być realizowany z wykorzystaniem zróżnicowanego instrumentarium w odniesieniu do przyjętych metod dydaktycznych. Wskazana infrastruktura dydaktyczna nie utrudnia organizacji toku studiów i wpływa pozytywnie również na jakość kształcenia ISM.

Infrastruktura dydaktyczna, w części zasobów bibliotecznych, częściowo zapewnia warunki do realizacji zakładanych efektów kształcenia. Skromne zasoby biblioteczne, w części dotyczącej przedmiotów specjalistycznych, utrudniają samodzielne poszerzanie wiedzy. W przedstawionych nakładach finansowych na infrastrukturę ISM w latach 2010-2012 nie uwzględniona wydatków na zakup literatury związanej bezpośrednio z kierunkiem Bezpieczeństwo narodowe. Uzupełnienie zbiorów bibliotecznych o literaturę ściśle związaną z kierunkiem studiów powinno stać się priorytetem dla władz Instytutu.

Pomieszczenia na terenie Instytutu są dostępne dla osób z dysfunkcją ruchową kończyn dolnych poruszających się na wózku inwalidzkim.

Pozostawienie studentom poprawności doboru instytucji, w których prowadzone są praktyki zawodowe oraz ustalenie programu i warunków odbywania tej praktyki nie gwarantuje osiągnięcia celów kształcenia i założonych efektów kształcenia na kierunku bezpieczeństwo narodowe.

6.Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/ obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

- ocena wpływu prowadzonych w jednostce badań naukowych na realizowany proces dydaktyczny, w tym na kształtowanie programu kształcenia i indywidualizację nauczania, oraz ocena udziału studentów w badaniach naukowych i w prezentacji /publikacji ich wyników;
- ocena wpływu współpracy naukowej i badawczej z innymi uczelniami lub instytucjami z otoczenia gospodarczego i społecznego na proces dydaktyczny (dostęp studentów do nowoczesnego, unikatowego sprzętu i aparatury, nowych technologii, finansowanie zakupu specjalistycznego wyposażenia pracowni i laboratoriów jednostki itp.);
- w przypadku, gdy przeprowadzana jest kolejna ocena jakości kształcenia na danym kierunku studiów należy ocenić ewentualną zmianę stopnia oddziaływania prowadzonych badań naukowych na proces rozwoju kierunku.

Nie dotyczy

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego³

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego.....

7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

- 1). Ocena czy zasady rekrutacji umożliwiają dobór kandydatów posiadających wiedzę i umiejętności niezbędne do uzyskania w procesie kształcenia zakładanych efektów kształcenia. Ocena czy nie zawierają regulacji dyskryminujących określoną grupę kandydatów. Ocena zasad ustalania wielkości rekrutacji – uwzględnienie związku liczby rekrutowanych studentów z potencjałem dydaktycznym jednostki i jakością kształcenia. Ocena prawidłowości określenia nakładu pracy i czasu niezbędnego do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia – ogólnych, specyficznych i szczegółowych (dla kierunku, poziomu kwalifikacji i profilu, modułu kształcenia).

Rekrutacja na studia w UWr odbywa się w oparciu o „Warunki rekrutacji” przyjęte przez Senat. Określono tam zasady rekrutacji kandydatów z maturą międzynarodową, maturą uzyskaną poza granicami Polski, „starą” i „nową” maturą polską. Osoby legitymujące się maturą międzynarodową są włączani do grupy z „nową” maturą polską, przy czym otrzymują punkty rekrutacyjne w liczbie równej maksymalnej ilości punktów przewidzianych w rekrutacji na dany kierunek studiów (N) pomnożonej przez względną liczbę punktów uzyskanych na dyplomie (IB). Osoby legitymujące się maturą uzyskaną poza granicami Polski są włączani do grupy legitymującej się „starą” maturą polską. W sytuacji, gdy na świadectwie materialnym są umieszczone oceny, przelicza się je na punkty. W przypadku, gdy wyniki są wyrażony punktami, ustala się ich wartość w stosunku do maksymalnej wartości jaką można uzyskać na maturze. Na tej podstawie sporządza się listy rankingowe. Przewidziane jest zwalnianie laureatów i finalistów olimpiad centralnych z postępowania rekrutacyjnego oraz wnoszenia opłaty rekrutacyjnej.

Przyjęte zasady rekrutacji mają na celu pozyskanie najzdolniejszych kandydatów, posiadających wiedzę i umiejętności niezbędne do uzyskania w procesie kształcenia zakładanych efektów kształcenia. Nie są one weryfikowane podczas egzaminu wstępnego, ocena wynika z oceny na świadectwie maturalnym. ZO uznał te zasady za właściwe, i nie dopatrywał się w nich regulacji dyskryminujących określoną grupę kandydatów.

Limit przyjmowanych kandydatów jest ustalany przed rozpoczęciem rekrutacji na dany rok akademicki. Liczba przyjętych na studia kandydatów uwzględnia możliwości i infrastrukturę dydaktyczną Wydziału i sprzyja jakości kształcenia.

W ocenie ZO w zdecydowanej większości prawidłowo są określane nakłady pracy i czasu niezbędnego do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia – ogólnych, specyficznych i szczegółowych dla kierunku bezpieczeństwo narodowe, poziomu kwalifikacji i profilu oraz modułów kształcenia. Źle ocenia się rozwiązanie, w których przedmiot wiodący (np. *Zarządzanie kryzysowe, Polityka bezpieczeństwa państwa, Logistyka w sytuacjach kryzysowych*) prowadzony jest tylko w

formie konwersatorium lub projektu. Również źle ocenia się brak punktów ECTS za ćwiczenia, w przedmiotach które prowadzone są w formie wykładów i ćwiczeń (np. *Systemy bezpieczeństwa narodowego, Teoria bezpieczeństwa, Strategie bezpieczeństwa*) Zdaniem ZO część zajęć, najbardziej związanych z istotą kierunku, powinna mieć zwiększoną liczbę godzin, z zachowaniem proporcji godzin kontaktowych i pracy własnej oraz punktów ECTS, odzwierciedlający faktyczny nakład pracy studenta do osiągnięcia zakładanych efektów.

ZO pozytywnie ocenia (w pełni) zasady rekrutacji przyjęte na UW, które uwzględniają specyfikę poszczególnych kierunków studiów i umożliwiają dobór kandydatów posiadających wiedzę i umiejętności niezbędne do uzyskania w procesie kształcenia zakładanych efektów kształcenia.

W opinii ZO, procedura określenia nakładu pracy i czasu niezbędnego do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia – ogólnych, specyficznych i szczegółowych oraz formy prowadzenia zajęć wymagają dopracowania. Ocena - znacząco.

Studenci znają wymagania w zakresie zaliczeń i egzaminów z poszczególnych przedmiotów, o których informowani są na pierwszych zajęciach. Istnieje możliwość przystępowania do zaliczeń i egzaminów w dwóch terminach oraz w terminie trzecim, tzw. komisyjnym, a w komisji podczas tego egzaminu może zasiadać przedstawiciel studentów. Forma i kryteria oceny osiągniętych przez studenta efektów są podawane przez prowadzącego razem z sylabusem na pierwszych zajęciach. Znane są też warunki przystąpienia i przebiegu egzaminu licencjackiego.

W ocenie ZO system oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się, zapewnia przejrzystość i obiektywizm formułowania ocen, a wymagania w nim określone są wystandaryzowane, ale tylko w zakresie osiągania efektów kształcenia na poziomie realizacji treści przedmiotów. System nie gwarantuje wiarygodnej oceny osiągnięć studentów w ramach praktyk zawodowych i procesu dyplomowania. W opinii ZO praca pisemna wykonywana w ramach przedmiotu *Laboratorium licencjackie* nie spełnia wymogów pracy dyplomowej. Ocena - znacząco.

Studenci posiadają wiedzę na temat systemu ECTS. Program studiów umożliwia wymiany międzyuczelniane. Studenci korzystają z wyjazdów w ramach programów Erasmus oraz MOST. Studenci podczas spotkania z zespołem oceniającym nie zgłaszali problemów związanych z zaliczeniem przedmiotów, czy też różnicami programowymi uniemożliwiającymi udział w wymianie. W wymianie MOST na kierunku Bezpieczeństwo narodowe studiowali studenci innych polskich uniwersytetów. Wymiany w ramach programu Erasmus są promowane na Uczelni i studenci posiadają na ten temat wiedzę oraz chętnie uczestniczą w wyjazdach.

ZO uznał możliwość mobilności i działań wspierających mobilność studentów oraz wymianę studentów za wystarczającą, natomiast brak jest informacji potwierdzających udział studentów w badaniach realizowanych w ramach tej współpracy. Ocena ZO – w pełni.

Studenci mają dostęp do wszystkich istotnych aktów prawnych i innych informacji związanych z tokiem studiów na stronie internetowej Uczelni.

Wykładowcy ustalają terminy konsultacji, które zdaniem studentów, w przeważającej większości, nie są dostosowane do ich potrzeb, ponieważ odbywają się w godzinach ich zajęć. Dlatego kontakt studentów z nauczycielami odbywa się najczęściej drogą mailową, z czego studenci są zadowoleni.

Informacje zawarte w poszczególnych sylabusach są w wystarczającym zakresie przydatne studentom w procesie uczenia się, jednak nie do wszystkich przedmiotów jest zadowalające zabezpieczenie w literaturę obowiązkową, co utrudnia studentom pełną realizację zakładanych celów i efektów kształcenia. Poprawa tego stanu, w połączeniu z udoskonaleniem systemu opieki naukowej i dydaktycznej nad studentami wpłynie z pewnością na właściwe ich zmotywowanie do osiągania lepszych efektów kształcenia.

Od roku akademickiego 2012/2013 funkcjonuje Uniwersytecki System Obsługi Studiów.

Rozpatrywaniem wniosków o stypendia oraz przyznawaniem świadczeń materialnych zajmuje się Dziekan. Zgodnie z *Regulaminem ustalania wysokości, przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej dla studentów Uniwersytetu Wrocławskiego* Dziekan przekazuje swoje uprawnienia w zakresie przyznawania stypendium socjalnego, stypendium specjalnego dla osób niepełnosprawnych oraz zapomogi, wydziałowej komisji stypendialnej na wniosek organu Samorządu Studenckiego, który nie został złożony. Regulamin przyznawania stypendiów jest dostępny na stronie internetowej. Student może ubiegać się o stypendium socjalne, specjalne dla osób niepełnosprawnych, stypendium Rektora dla najlepszych studentów, stypendium ministra za wybitne osiągnięcia oraz o zapomogę. Studenci są poinformowani o możliwościach pomocy materialnej i kryteriach jej przyznawania. Stypendium rektora przyznawane jest dla 10% najlepszych studentów kierunku. Decyzje podejmowane w sprawach przyznawania pomocy materialnej zawierają wszystkie elementy określone w Kodeksie postępowania administracyjnego. Studenci mają możliwość ubiegania się o miejsce w domach akademickich.

Studenci nie są informowani o zmianach oraz planach Władz Wydziału dotyczących ich kierunku. Nie wiedzą czy planowane jest rozpoczęcie studiów drugiego stopnia, pomimo że większość z nich w momencie składania papierów była informowana, że takie studia są już otwarte.

Ocenia się, że systemu opieki naukowej i dydaktycznej nad studentami kierunku Bezpieczeństwo narodowe, w tym wspomagania studentów w procesie uczenia się bez udziału nauczycieli akademickich, wymaga dopracowania.

Instytut umożliwia studentom uczestniczenie w Studenckich kołach Naukowych, prezentowania swoich osiągnięć na seminariach sympozjach i konferencjach. Jest też możliwość publikowania najlepszych prac. Z analizy dokumentów wynika, że ISM zbyt mało uwagi poświęca sprawie właściwej organizacji praktyk dla studentów, pozostawiając to ich inwencji. Studenci mogą podejmować działania w Samorządzie Instytutu oraz Wydziału, które sprzyjają rozwojowi kulturowemu i społecznemu poprzez organizowanie różnych spotkań i imprez kulturalno-rozrywkowych.

Studenci nie są zadowoleni z systemu opieki naukowej, dydaktycznej i materialnej na kierunku „Bezpieczeństwo Narodowe”. Największe zastrzeżenia budzi ich zdaniem brak odpowiedniej kadry (z wiedzą teoretyczną lub doświadczeniem merytorycznym) prowadzącej zajęcia z bezpieczeństwa i obronności, przygotowującej do podjęcia pracy w podmiotach zajmujących się problematyką bezpieczeństwa narodowego. Uważają, że do prowadzenia ćwiczeń można angażować praktyków z instytucji zajmujących się odpowiednią problematyką, którzy mogliby swoim doświadczeniem pomóc studentom w pogłębianiu wiedzy niezbędnej do podjęcia po studiach pracy w zawodzie. Zgłaszają zastrzeżenia do rozwiązań, w których przedmiot prowadzony jest tylko w formie konwersatorium lub projektu. Studenci stwierdzili, że dużo częściej na zajęciach poruszana jest tematyka związana ze stosunkami międzynarodowymi, niż z bezpieczeństwem narodowym (Na problem ten zwrócił również uwagę ZO przy ocenie programu kształcenia, doboru kadry dydaktycznej i „obsadzaniu” przedmiotów). Wskazują na niedostosowanie programu studiów do kierunku oraz wymagań rynku pracy. Również system organizacji praktyk budzi ich zdaniem duże zastrzeżenia. Studenci zwracali uwagę na brak kontaktu z opiekunem roku oraz koordynatorem praktyk. Studenci zwracali uwagę na znikomą liczbę spotkań i szkoleń pogłębiających wiedzę i zainteresowania związane z kierunkiem studiów. Dowodem może być zorganizowanie tylko jednego spotkania zorganizowania z wojskowym, który brał udział w misjach zagranicznych.

Studenci studiujący na wizytowanym kierunku podkreślali brak spotkań z przedstawicielami kadry dydaktycznej odpowiedzialnej za proces zapewniania jakości kształcenia w Instytucie. Pomimo wielokrotnego zgłaszania swoich uwag, dotyczących programu studiów w trakcie rozmów z wykładowcami, nigdy żadne zmiany nie zostały wprowadzone.

Zdaniem studentów pracownicy Dziekanatu często nie posiadają niezbędnej wiedzy dotyczącej funkcjonowania kierunku. Studenci powiedzieli, że nie są w stanie uzyskać informacji dotyczących składania wniosków o przyznanie pomocy materialnej czy informacji o odwołanych zajęciach.

Studenci zwracają uwagę na brak wcześniejszych informacji ze strony Uczelni o utworzeniu Uniwersyteckiego Systemu Obsługi Studiów.

Studenci wskazują, że w księgozbiorze Biblioteki nie wszystkie pozycje są dostępne spośród literatury wymaganej przez prowadzących zajęcia, a te które są to często występują w niewystarczającej liczbie egzemplarzy. Zmusza to ich do poszukiwania pożądanych pozycji literatury poza Uczelnią.

Studenci wskazują, że nie jest spełniony wymóg formalny przewidziany w art. 61 *ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym*, który mówi, że udział przedstawicieli studentów w organie kolegialnym nie może być mniejszy niż 20% składu organu. W składzie Rady Wydziału Nauk Społecznych przedstawiciele studentów i doktorantów stanowią niespełna 12% składu tego organu. Problem ten wymaga pilnego rozstrzygnięcia (może nawet przeprowadzenie wyborów uzupełniających do Rady Instytutu i Rady Wydziału).

Zdaniem studentów kwoty stypendiów Rektora dla najlepszych studentów powinny być zróżnicowane w zależności od osiągniętych wyników.

We wcześniejszych analizach ZO zauważył występowanie rozbieżności w ocenie faktów między przedstawicielami Instytutu i studentami. Może to wynikać z braku właściwej reprezentacji studentów kierunku *Bezpieczeństwo narodowe* w Samorządzie Studenckim i Radzie Wydziału, małej ich aktywności lub braku komunikacji między studentami.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego³ znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Zasady rekrutacji przyjęte na UW r są właściwe. Liczba przyjętych na studia kandydatów uwzględnia możliwości i infrastrukturę dydaktyczną Uczelni. Procesu naprawczego wymaga procedura określenia nakładu pracy i czasu niezbędnego do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia i dobór nauczycieli do poszczególnych przedmiotów.
- 2) System oceny osiągnięć studentów zapewnia przejrzystość i obiektywizm formułowania ocen, a wymagania w nim określone są wystandardyzowane.
- 3) Studenci korzystają z możliwości wymian międzyuczelnianych i międzynarodowych. Uczelnia promuje takie wyjazdy, studenci nie mają żadnych problemów z zaliczaniem semestru po powrocie.
- 4) Studenci nie są zadowoleni z systemu opieki naukowej i dydaktycznej. Wskazują na wątpliwy dobór nauczycieli do prowadzenia zajęć i skromne zasoby biblioteki Instytutu. Zwracają uwagę na chaos informacyjny w Dziekanacie. Dostosowanie organizacji pracy Dziekanatu do potrzeb studentów powinno być priorytetem w działaniu kierownictwa Instytutu.

8. Stosowanie na ocenianym kierunku studiów wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia zorientowanego na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia

- 1). Ocena działań zmierzających do zapewnienia wysokiej jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

Zaprojektowanie i wdrożenie wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia, jako zasadniczego narzędzia uczelni w zakresie oceny zdolności osiągania przez studentów efektów kształcenia jest złożonym i trudnym zadaniem. Natomiast sprawność funkcjonowania takiego systemu, to przede wszystkim zdolność wykorzystania uzyskiwanych wniosków do doskonalenia procesu kształcenia. ZO uznał, w oparciu o przedstawione dokumenty, że Uniwersytet, w tym ISM w WNS, ma opracowany i wdrożony WSZJK, który jest przejrzysty.

Zgodnie z treścią Rozporządzenia w sprawie warunków prowadzenia studiów (art. 9 ust. 1 pkt. 9) jednym z warunków prowadzenia studiów jest wdrożenie wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia, obejmującego mechanizmy doskonalenia programu kształcenia. Działania w

zakresie zapewnienia jakości kształcenia w Instytucie Studiów Międzynarodowych wynikają z przyjętych rozwiązań organizacyjnych i prawnych obowiązujących w Uniwersytecie Wrocławskim. Podstawę stanowią:

- Uchwała nr 109/2011 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 30 listopada 2011r. w sprawie utworzenia w Uniwersytecie Wrocławskim Uczelnianego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia,
- Zarządzenie nr 5/2012 Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 23 stycznia 2012 roku w sprawie określenia szczegółowych zadań Uczelnianej Komisji ds. Jakości Kształcenia oraz wydziałowych zespołów ds. jakości kształcenia i ds. oceny jakości kształcenia.
- Uchwała Rady Wydziału Nauk Społecznych - „Ocena jakości oraz efektów kształcenia w Instytucie Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Wrocławskiego”.

System ten opiera się na trzech równolegle realizowanych przedsięwzięciach:

- a. Ocenie warunków kształcenia;
- b. Ocenie sposobów kształcenia;
- c. Ocenie wykształcenia uzyskanego przez absolwentów.

Zasadniczą rolę w systemie zapewnienia jakości kształcenia w Uniwersytecie Wrocławskim pełni Uczelniana Komisja ds. Jakości Kształcenia i wydziałowe zespoły ds. jakości kształcenia i ds. oceny jakości kształcenia. W konsekwencji wydanych uregulowań prawnych na poziomie Uniwersytetu, na posiedzeniu Rady Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Wrocławskiego w dniu 20 stycznia 2012 powołano Wydziałowy Zespół ds. jakości kształcenia i monitorowania kariery absolwentów. Niezrozumiałym jest powołanie jednego zespołu, podczas gdy uchwała nr 109/2011 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 30 listopada 2011, mówi o powołaniu zespołów ds. jakości kształcenia i ds. oceny jakości kształcenia, określając jednocześnie ich skład. Zbyt krótki okres od ich powołania spowodował, że powołany zespół nie spełnia jeszcze wszystkich wymogów formalnych (nie określił zasad i procedur /regulaminu/ funkcjonowania). Jednak nie oznacza to, że wewnętrzny system w Wydziale, Instytucie nie funkcjonuje. Wręcz przeciwnie, z przedłożonej dokumentacji, prowadzonego wywiadu i zaczerpniętych opinii podczas wizytacji wynika, że wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia w odniesieniu do ocenianego kierunku studiów funkcjonuje poprawnie.

W procesie definiowania Kierunkowych Efektów Kształcenia powołany przez Dyrektora Instytutu zespół analizował oczekiwania wobec stażystów zgłaszane przez Biuro Bezpieczeństwa Narodowego przy Prezydencie RP, oczekiwania wobec kandydata do pracy w Policji, kryteria naboru do Narodowych Sił Rezerwowych, warunki podjęcia pracy w siłach zbrojnych RP lub studiów wojskowych. Szczególnie pomocne w procesie określania sylwetki absolwenta okazały się prowadzone dwukrotnie w Instytucie Studiów Międzynarodowych wykłady przedstawiciela Wojskowej Komendy Uzupełnień we Wrocławiu (marzec 2012).

Istotny wpływ na treści zawarte w programie kształcenia mają obszary zainteresowań i aktywności Studenckich Kół Naukowych, działających w Instytucie Studiów Międzynarodowych. Zastępca Dyrektora ds. dydaktyki współpracuje z nimi, diagnozując potrzeby studentów w sferze wiedzy, umiejętności, kompetencji. Uzyskane tą drogą informacje są wykorzystywane w procesie poprawy jakości kształcenia, np. szczególne zainteresowanie studentów problematyką współczesnych konfliktów zbrojnych, terroryzmu, problemów energetycznych, sytuacją na Bliskim Wschodzie spowodowało, że ta tematyka została bardzo silnie dowartościowana w realizowanym od roku akademickiego 2012/2013 programie kształcenia.

W ramach funkcjonującego WSZJK podejmowane są działania między innymi w zakresie: oceny procesu kształcenia, oceny jakości zajęć dydaktycznych, monitorowanie warunków kształcenia i organizacji studiów, ocenę mobilności studentów. Słabiej udokumentowane są jednak efekty tych działań.

W opinii przedstawiciela Instytutu (nie przedstawiono dokumentów), systematyczność i kompleksowość przeprowadzanych ocen i analiz osiągniętych efektów kształcenia, stanowi dobrą

podstawę doskonalenia programu kształcenia, tj. efektów kształcenia, programu studiów oraz metod jego realizacji.

Efektywność systemu zapewnienia jakości kształcenia w zakresie analizy efektów kształcenia i mechanizmów służących monitorowaniu i doskonaleniu programu kształcenia ma swoje odzwierciedlenie w weryfikacji osiągania przez studenta zakładanych efektów kształcenia. Ocena ta odbywa się przede wszystkim na poziomie zaliczania poszczególnych zajęć (modułów). Prowadzący, w ramach kart opisów przedmiotów, dokonuje szczegółowego wyjaśnienia celów, które zamierza zrealizować w obrębie wiedzy, umiejętności i kompetencji. Wszystkie Kierunkowe Efekty Kształcenia przypisane do programu kształcenia mogą być osiągnięte przez studenta w wyniku realizacji poszczególnym przedmiotów (modułów). Stosowane są różnorodne formy oceny oraz weryfikacji stopnia osiągnięcia przez studenta zakładanych dla efektów kształcenia. Poszczególne typy zajęć (wykłady, ćwiczenia, konwersatoria) oceniane są na podstawie np. zaliczenia, egzaminu i aktywności na zajęciach. Pozwala to na pełną analizę wiedzy, umiejętności i kompetencji studenta.

Zarządzenie Nr 56/2010 Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego precyzuje zasady odbywania i zaliczania praktyk zawodowych. Nad prawidłowym przebiegiem organizacyjnym praktyk czuwa opiekun praktyk. Praktyka na stacjonarnych i niestacjonarnych studiach licencjackich jest obowiązkowa (min. 3 tygodnie). Praktyka stanowi integralną część kształcenia, bez jej rozliczenia student nie może ukończyć studiów. Praktyki mogą być realizowane w kraju i zagranicą. Istnieje możliwość zaliczenia pracy zawodowej jako praktyki studenckiej w sytuacji, gdy wykonywana praca uniemożliwia odbycie właściwej praktyki. W tym celu wymagane jest złożenie u koordynatora praktyk studenckich podania do właściwego Dziekana Wydziału Nauk Społecznych z prośbą o uznanie pracy zawodowej jako praktyki studenckiej oraz przedłożenie dokumentu potwierdzający podjęcie pracy zawodowej (wraz z opisem charakteru pracy). Skierowanie na praktykę zawodową wydaje Koordynator Praktyk Studenckich. Program praktyk ustalany jest przez studenta i Zakład Pracy, a następnie zatwierdzany przez koordynatora. Po zakończeniu praktyki student zgłasza się z wypełnionym dziennikiem praktyk oraz indeksem do koordynatora praktyk studenckich, w celu uzyskania wpisu z praktyki.

Władze ISM informują, że precyzyjna ocena weryfikacji efektów uzyskanych w wyniku odbycia praktyk jest zadaniem relatywnie trudnym. Instytut Studiów Międzynarodowych nie ma jednak możliwości spowodowania, aby dziennik praktyk wypełniony był w sposób na tyle szczegółowy, iż możliwym stanie się precyzyjne przyporządkowanie zadań realizowanych przez studenta w trakcie praktyki (płynącej z nich wiedzy, umiejętności, kompetencji) z zakładanymi dla praktyki efektami kształcenia.

Obowiązujący w ISM system praktyk zawodowych nie zapewnia wystarczającej informacji do weryfikacji osiąganych w ramach praktyk zawodowych efektów kształcenia.

Końcowym etapem sprawdzenia stopnia osiągnięcia zakładanych dla kierunku efektów kształcenia w cyklu zarówno opartym na standardzie, jaki i zgodnym z KRK jest egzamin licencjacki.. Egzamin ma charakter pisemny i odbywa się po ukończeniu przez studenta 6 semestru studiów oraz przygotowaniu pracy pisemnej pozytywnie ocenionej przez prowadzącego zajęcia z przedmiotu Laboratorium licencjackie. Komisja losuje 3 pytania z spośród opublikowanej listy pytań egzaminacyjnych zatwierdzonych przez Radę Instytutu Studiów Międzynarodowych. Jedno z losowanych pytań dotyczy przedmiotu realizowanego w ramach treści podstawowych, jedno odnosi się do przedmiotu realizowanego w ramach treści kierunkowych, wreszcie trzecie – ostatnie pytanie związane jest z przedmiotem realizowanym w ramach treści do wyboru.

W opinii ZO system zapewnienia jakości kształcenia jest wystarczająco efektywny w zakresie analizy efektów kształcenia i mechanizmów służących monitorowaniu i doskonaleniu programu kształcenia tylko w odniesieniu do cyklu kształcenia prowadzonego na podstawie przepisów niewymagających przygotowania pracy dyplomowej (Rozporządzenie MNiSW z 19 grudnia 2008r. w

sprawie rodzajów tytułów zawodowych nadawanych absolwentom studiów i wzorów dokumentów oraz świadectw wydawanych przez uczelnię (Dz.U. 2009r.nr11, poz.61).

Zdaniem ZO system zapewnienia jakości kształcenia nie jest wystarczająco efektywny dla cyklu kształcenia opartego na zasadach KRK z powodu braku informacji zwrotnej z osiągania efektów kształcenia podczas praktyk zawodowych oraz braku pracy dyplomowej w końcowym etapie kształcenia. Władze ISM deklarują, że ustanowione w instytutowym systemie jakości mechanizmy kontrolne pozwalają na prowadzenie stałego nadzoru procesu kształcenia, ze szczególnym uwzględnieniem oceny, w jaki stopniu zakładane dla kierunku efekty kształcenia są możliwe do osiągnięcia w ramach uregulowań programowych i obsady kadrowej. System ten – zdaniem Władz ISM - gwarantuje udział interesariuszy wewnętrznych w procesie weryfikacji zakładanych efektów kształcenia.

Wg informacji przedstawiciela Instytutu w weryfikacji projektowanych efektów kształcenia uczestniczył przedstawiciel z Komendy Wojewódzkiej Policji we Wrocławiu (nie przedłożono jednak żadnego dokumentu potwierdzającego ten fakt). Pozwoliło to - zdaniem przedstawiciela Władz ISM - na identyfikację obszarów programowych, które wymagały uzupełnienia z perspektywy praktycznych aspektów funkcjonowania studentów w przyszłych miejscach pracy.

W opinii ZO system zapewnienia jakości kształcenia nie jest wystarczająco efektywny w zakresie analizy efektów kształcenia i mechanizmów służących monitorowaniu i doskonaleniu programu kształcenia, w tym dostosowywania do zmieniających się potrzeb interesariuszy zewnętrznych oraz potrzeb i możliwości interesariuszy wewnętrznych.

ZO analizując działania Władz WNS i ISM zmierzające do zapewnienia wysokiej jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów pozytywnie oceniają decyzję Dyrektora Instytutu z lutego 2012 roku o dokonaniu dodatkowego przeglądu metodyki zajęć, celem zdefiniowania najważniejszych problemów w sferze organizacji i prowadzenia zajęć, a także wypracowania stosownych rozwiązań pozwalających na ich uniknięcie w przyszłości.

Ocena systemu upowszechniania informacji dotyczących wyników monitorowania jakości procesu kształcenia i uzyskiwanych efektów kształcenia, oraz wprowadzanych zmian jest trudna, gdyż brak jest dokumentów potwierdzających taką działalność. Nie wiadomo też w jakim zakresie hospitacje zajęć dydaktycznych wpływają na zmiany w kształtowaniu treści i form kształcenia, czy sposobów osiągania założonych efektów kształcenia.

2). Ocena udziału interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych w procesie zapewnienia jakości kształcenia i działań podejmowanych przez jednostkę.

Zarówno w dokumentacji jak i w czasie prowadzonych rozmów nie ujawniono dokumentów wskazujących na udział interesariuszy zewnętrznych w procesie zapewnienia jakości kształcenia i działań podejmowanych przez jednostkę, mających aktywizować uczestników i beneficjentów procesu kształcenia do podnoszenia jego jakości. W opinii ZO interesariusze zewnętrzni nie mają istotnego (oczekiwanego) wpływu na proces zapewnienia jakości kształcenia.

Mimo zapewnień, że Samorząd opiniował przyjęty program studiów kierunku Bezpieczeństwo narodowe, to dokument taki nie został przedstawiony.

Pod koniec każdego semestru studenci wypełniają poprzez system USOS ankiety, które są w pełni anonimowe. Niestety ich wyniki nie są podawane do wiadomości studentów, stąd pojawiały się opinie, że proces ankietyzacji jest bezużyteczny. Zwracano również uwagę na brak możliwości wyrażenia własnych opinii w postaci kilku zdań podczas wypełniania ankiety. Wszystkie pytania są zamknięte, co ogranicza obiektywną i swobodną wypowiedź.

W opinii ZO studenci jako interesariusze wewnętrzni nie mają istotnego wpływu na proces zapewnienia jakości kształcenia.

Tabela nr 1 Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia (odrębnie dla każdego poziomu kompetencji).

Zakładane efekty kształcenia	Program i plan studiów	Kadra	Infrastruktura dydaktyczna/biblioteka	Działalność naukowa	Działalność międzynarodowa	Organizacja kształcenia
wiedza	+/-	+/-	+/-	+	+	+/-
umiejętności	+/-	+/-	+/-	+/-	+	+/-
kompetencje społeczne	+/-	+/-	+/-	+/-	+	+/-

+ - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

+/- - budzi zastrzeżenia- pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

-- nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego³ znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) System jakości kształcenia zawiera wiele spójnych działań obejmujących niemal wszystkie aspekty działalności dydaktycznej Uczelni rzutujących na jakość kształcenia. Słabszymi elementami systemu jest brak wyraźnego zdefiniowania pomiaru efektów kształcenia oraz skutków stwierdzanych wad i niedociągnięć w procesie kształcenia. Obecnie w systemie ewaluacji jakości kształcenia w niewystarczającym stopniu uczestniczą przedstawiciele życia społecznego.
- 2) Studenci są częściowo włączani w Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia poprzez Samorząd Studencki, jednak brakuje szerszego włączenia studentów ocenianego kierunku. Jedynym widocznym dla studentów elementem tego systemu jest proces ankietyzacji, jednakże wyniki przeprowadzanych ankiet nie są podawane do ich wiadomości. Brak udokumentowanego udziału interesariuszy zewnętrznych w procesie zapewnienia jakości kształcenia.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
	wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
1. Koncepcja rozwoju kierunku			X		
2. Cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji			X		
3. Program studiów			X		
4. Zasoby kadrowe				X	
5. Infrastruktura dydaktyczna		X			
6. Prowadzenie badań naukowych	Nie podlega ocenie				
7. System wsparcia studentów w procesie uczenia się			X		

8. Wewnętrzny system zapewnienia jakości			X		
--	--	--	---	--	--

Ocena możliwości uzyskania zakładanych efektów kształcenia i rozwoju ocenianego kierunku w wizytowanej jednostce oraz zapewnienia wysokiej jakości kształcenia, a także wskazanie obszarów nie budzących zastrzeżeń, w których wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia jest wysoce efektywny oraz obszarów wymagających podjęcia określonych działań (uzasadnienie powinno odnosić się do konstatacji zawartych w raporcie, zawierać zalecenia).

Infrastruktura dydaktyczno-techniczna zapewnia dobre warunki lokalowe i socjalno-bytowe dla studentów ISM, tym samym sprzyja studiowaniu (również dla osób niepełnosprawnych). Kreuje optymalne warunki pracy studentów i kadry prowadzącej zajęcia. Posiadane wyposażenie informatyczne i multimedialne, pozwalają na prowadzenie wszystkich rodzajów zajęć wynikających z oferty programu kształcenia na kierunku bezpieczeństwo narodowe, podobnie jak i na innych kierunkach. Proces dydaktyczny może być realizowany z wykorzystaniem zróżnicowanego instrumentarium w odniesieniu do przyjętych metod dydaktycznych. Wskazana infrastruktura dydaktyczna sprzyja organizacji toku studiów i wpływa pozytywnie również na jakość kształcenia ISM.

ZO analizując działania Władz WNS i ISM zmierzające do zapewnienia wysokiej jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów pozytywnie oceniają decyzję Dyrektora Instytutu z lutego 2012 roku o dokonaniu dodatkowego przeglądu metodyki zajęć, celem zdefiniowania najważniejszych problemów w sferze organizacji i prowadzenia zajęć, a także wypracowania stosownych rozwiązań pozwalających na ich uniknięcie w przyszłości.

W ocenie ZO możliwości uzyskania zakładanych efektów kształcenia i rozwoju ocenianego kierunku w wizytowanej jednostce oraz zapewnienia wysokiej jakości kształcenia wymaga przeprowadzenia procesu naprawczego.

Zalecane kierunki działania:

1. w szerszym zakresie powiązać koncepcję kształcenia z potrzebami rynku pracy, wskazywanymi przez interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych, a nie tylko z możliwościami kadrowymi ISM;
2. dołożyć większej staranności dokumentowaniu działań Instytutu (np.: wprowadzaniu zmian w treściach programów kształcenia, współpracy z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi, analizie wyników hospitacji zajęć dydaktycznych, zmianach w systemie zapewnienia jakości kształcenia, itp.);
3. w dokumentach programowych dokonać korekty przez precyzyjne wskazanie dyscyplin naukowych z dziedziny nauk humanistycznych, do których odnoszą się zaprogramowane efekty kształcenia;
4. rozpatrzyć zasadność prowadzenia niektórych przedmiotów w formie projektu;
5. w sylabusach uzupełnić informacje o liczbie punktów ECTS przyznanych za poszczególne formy i metody kształcenia;
6. dopracować organizację, kontrolę i zaliczanie praktyk studenckich;
7. zmienić dotychczasowe warunki dyplomowania studentów w kierunku dostosowania ich do wymogów wynikających z §5 rozporządzenia MNiSW z dnia 1 września 2011r. w sprawie tytułów zawodowych nadawanych absolwentom studiów, warunków wydawania oraz niezbędnych elementów dyplomów ukończenia studiów podyplomowych oraz wzoru suplementu do dyplomu (Dz.U nr 196, poz. 1167);
8. w badaniach opinii absolwentów jest zwrócić uwagę na możliwości pozyskania informacji o faktycznej drodze i karierze zawodowej absolwenta w kontekście pożądanых i uzyskanych efektów kształcenia;
9. zwrócić większą uwagę na prawidłowy dobór nauczycieli akademickich pod kątem ich kwalifikacji do prowadzenia wybranych przedmiotów (kierunkowych dla kierunku Bezpieczeństwo narodowe);

10. w szerszym zakresie włączyć studentów bezpieczeństwa narodowego i potencjalnych pracodawców w analizę i ocenę systemu weryfikacji efektów kształcenia.

W kontekście wnikliwej analizy przedstawionej odpowiedzi Dyrektora Instytutu Studiów Międzynarodowych, oceny poszczególnych kryteriów przedstawiają się następująco:

1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku formułowana przez jednostkę

Zespół oceniający po zapoznaniu się z koncepcją rozwoju kierunku i jej realizacji wg standardów oraz wdrażaniem KRK sformułował następujące uwagi i zastrzeżenia:

- 1) realizowany częściowo - koncepcja kształcenia powiązana z misją i strategią uczelni; ofertę kształcenia charakteryzuje zadawalający stopień różnorodności i innowacyjności oraz elastyczności, kierując się głównie możliwościami kadrowymi, z pominięciem potrzeb rynku pracy;
- 2) realizowany niedostatecznie - brak udokumentowanej współpracy ze studentami i interesariuszami zewnętrznymi w zakresie tworzenia programów kształcenia i reakcji na zmienne potrzeby rynkowe.

Analizując treść odpowiedzi Dyrektora Instytutu odnosi się wrażenie, że nie zgadza się z oceną ZO, ale też uznaje słuszność części uwag i zastrzeżeń sformułowanych przez ZO dotyczących tego kryterium.

W odpowiedzi na raport, ustosunkowując się do punktu 1, Dyrektor Instytutu napisał, że „... otwarcie kierunku Bezpieczeństwo narodowe wynikało ze szczegółowej analizy tendencji na rynku pracy oraz analizy danych MNiSW odnośnie szkolnictwa wyższego oraz analizy danych GUS” ... „i zgłaszanych potrzeb różnych grup pracodawców”, jednak w żaden sposób nie był w stanie tego uwiarygodnić.

W odpowiedzi na raport, ustosunkowując się do punktu 2, Dyrektor Instytutu napisał, że „... współpraca z interesariuszami zewnętrznymi była realizowana stale przez Instytut Studiów Międzynarodowych od momentu uruchomienia kierunku Bezpieczeństwo narodowe, choć z formalnych względów nie było możliwe jej zinstytucjonalizowanie.” ZO nie zarzucił braku jakiejkolwiek współpracy z interesariuszami zewnętrznymi, a tylko wskazał że władze Instytutu nie były w stanie takowej udokumentować (w postaci notatki służbowej, wyciągu z posiedzenia Rady Instytutu czy innego dokumentu). Nie jest zatem wiadome kto brał udział, w czym brał udział, czego konkretnie dotyczyły działania oraz jaki był ich skutek.

W treści odpowiedzi można wyczytać, że „WNS w grudniu 2012 roku powołał „Konwent” jako formalną i instytucjonalną platformę współpracy wszystkich jednostek wydziału, w tym Instytutu Studiów Międzynarodowych, z interesariuszami zewnętrznymi”, i dalej „Jednocześnie ta forma współpracy z otoczeniem zewnętrznym będzie stale rozwijana i poszerzana w korelacji ze specyfiką procesu dydaktycznego poszczególnych kierunków studiów oraz prowadzonymi badaniami naukowymi”. Warto również zauważyć, że w grudniu 2012r. ISM zwrócił się z formalnym zapytaniem (kopie pism w Załącznikach do odpowiedzi) o możliwość nawiązania współpracy zinstytucjonalizowanej do szeregu instytucji zajmujących się problematyką bezpieczeństwa. Ponadto zarządzeniem nr 2/2013 Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego z dn. 7 stycznia 2013r. powołano do życia w strukturze ISM Pracownię Koordynacji Badań i Dydaktyki Bezpieczeństwa Narodowego, co pozwoli na zintensyfikowanie działań związanych z poszukiwaniem partnerów do stałej współpracy instytucjonalnej.

Szczegółowe wyjaśnienia zawarte w odpowiedzi na treści raportu ZO, w odniesieniu do tego kryterium, oraz załączone kserokopie dokumentów pozwalają ZO na zmianę dotychczasowej oceny kryterium pierwszego z „częściowo” na „znacząco”

2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

Po wnikliwej analizie przedstawionej przez Wydział dokumentacji, ZO sformułował następujące uwagi i zastrzeżenia:

- 1) W dokumentach programowych brak jest konsekwencji we wskazywaniu obszarów kształcenia, do których odnoszą się zaprogramowane efekty kształcenia dla kierunku bezpieczeństwo narodowe. Brak jest wskazania dyscyplin naukowych z dziedziny nauk humanistycznych, do których odnoszą się zaprogramowane efekty kształcenia.
- 2) Analiza sylabusów dokonana przez ZO nie potwierdza możliwości precyzyjnego weryfikowania efektów kształcenia zaprogramowanych dla przedmiotu. Autorzy sylabusów ograniczają się do ogólnikowego wymienienia metod dydaktycznych i ewaluacyjnych. Studenci mają dostęp do sylabusów zajęć, które są ich zdaniem skonstruowane w sposób przejrzysty. Zakładane efekty kształcenia są zdaniem studentów sprawdzalne.
- 3) Uczelnia nie opracowała efektów dla modułów kształcenia, którymi są zestawy A, B, C składające się z dwóch przedmiotów w ramach bloków: Bezpieczeństwo regionalne, Bezpieczeństwo globalne i Bezpieczeństwo społeczno-kulturowe. Brak efektów szczegółowych dla zestawów przedmiotów w blokach oraz praktyk zawodowych tworzy istotne zagrożenie dla osiągania efektów kierunkowych oraz procesu monitorowania i weryfikacji osiąganych efektów. Studenci nie są w żaden sposób włączani w analizę i ocenę systemu weryfikacji efektów kształcenia.
- 4) *W ocenie ZO ankieta badania opinii absolwentów częściowo spełnia wymagania w zakresie procedur i mechanizmów umożliwiających badanie losów (karier) absolwentów oraz dostosowanie efektów kształcenia do oczekiwań absolwentów ocenianego kierunku studiów i otoczenia społeczno-gospodarczego (w tym rynku pracy). Śledzenie losów absolwentów odbywa się przede wszystkim na poziomie uniwersyteckim. Od czerwca 2012 roku Uniwersytet Wrocławski uruchomił elektroniczną ankietę dla osób kończących studia. Brak jest możliwości pozyskania informacji o faktycznej drodze i karierze zawodowej absolwenta w kontekście uzyskanych efektów kształcenia.*

W odpowiedzi na raport Dyrektor Instytutu bardzo szczegółowo ustosunkował się do zastrzeżeń do tego kryterium. Z treści odpowiedzi wynika, że uznał je w zasadniczej części za zasadne, choć nie stroni od własnych komentarzy, które ZO nie są obce. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że uwagi poczynione przez ZO mają na celu tylko wskazanie tych elementów, które mogą przyczynić się do dalszej poprawy jakości kształcenia. Czynione są zatem w dobrej wierze.

W odpowiedzi na raport, ustosunkowując się do punktu 1, Dyrektor Instytutu napisał, że uzupełniono dziedzinę i dyscypliny naukowe do których odnoszą się zaprogramowane efekty kształcenia o dziedzinę i dyscypliny nauk humanistycznych (potwierdza to Załącznik 1. Program kształcenia ... (s. 1)). Jest to ważne również z punktu widzenia minimum kadrowego na kierunku Bezpieczeństwo narodowe.

W odpowiedzi na raport, ustosunkowując się do punktu 2, Dyrektor Instytutu odniósł się do uwagi, o „...możliwości precyzyjnego weryfikowania efektów kształcenia zaprogramowanych dla przedmiotu. Autorzy sylabusów ograniczają się do ogólnikowego wymienienia metod dydaktycznych i ewaluacyjnych.” Wyjaśnienia, podobnie jak powoływanie się na

publikacje, w ocenie Zespołu, nie są wystarczające. Natomiast ważne jest, że przedstawiono w Załącznikach (Załącznik 4. Przykładowe karty opisu przedmiotu po korekcie).

W odpowiedzi na raport, ustosunkowując się do punktu 3, Dyrektor Instytutu napisał, że „Podzielając obawę Zespołu Oceniającego zawartą na stronie 9 Raportu, ..., Instytut Studiów Międzynarodowych, dokonując korekt w obowiązujących dokumentach programowych dokonał przyporządkowania zbiorczych Kierunkowych Efektów Kształcenia do poszczególnych zestawów. Tym samym możliwym staje się monitorowanie i weryfikacja osiąganych efektów” (W Załącznikach przedstawiono m.in.: 1. Program kształcenia, 4. Przykładowe karty opisu przedmiotu po korekcie, 7. Dokumentację działań na rzecz usprawnienia organizacji praktyk). I dalej: „Zgadza się z zarzutem zawartym na stronie 11 Raportu, Instytut Studiów Międzynarodowych postanowił dokonać korekty sposobu dyplomowania w ramach programu kształcenia realizowanego od roku 2012/2013, w zgodzie z wymogami KRK, tak, aby proces dyplomowania spełniał wymogi ustawowe”.

W odpowiedzi na raport, ustosunkowując się do punktu 4, związanego z brakiem monitoringu losów absolwentów, Dyrektor Instytutu napisał, że „Uniwersytet Wrocławski nigdy nie realizował w takiej skali monitorowania karier zawodowych absolwentów. Samo przygotowanie rozwiązań technicznych wydaje się problemem złożonym”, i dalej „W chwili obecnej trwają intensywne starania mające na celu przygotowanie i wdrażanie na całym Wydziale jednolitej ankiety monitorującej losy zawodowe absolwentów WNS”. Przedstawione wyjaśnienia wskazują, że badanie losów absolwentów to przyszłość, tak więc spostrzeżenie ZO PKA było absolutnie zasadne.

Przedstawione przez Dyrektora Instytutu informacje i wyjaśnienia oraz komentarze dotyczące zastrzeżeń sformułowanych przez ZO wskazują na rzeczowe do nich podejście i podjęcie konstruktywnych działań naprawczych we wskazanych obszarach. Stanowi to wystarczającą podstawę do zmiany zaproponowanej oceny kryterium 2 z „znacząco” na ocenę „w pełni”.

3. Program studiów a możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

Zespół Oceniający analizując programy nauczania na kierunku Bezpieczeństwo narodowe, studia I stopnia, sformułował następujące zastrzeżenia:

1. Struktura programu studiów kierunku *Bezpieczeństwo narodowe* prowadzonym przez ISM w zakresie: przyjętej liczby semestrów, wymiaru godzin pracy studenta, możliwości wybierania przez studenta przedmiotów fakultatywnych oraz możliwości osiągnięcia punktów ECTS w wymiarze rocznym, jak i ogólnym spełnia wymagania formalne. Natomiast wskazane wyżej uwagi i ich usunięcie w warstwie organizacyjnej procesu kształcenia i merytorycznej programu pozwolą na pełne osiągnięcie określonych efektów kształcenia.

Studenci nie otrzymują pomocy w związku z organizacją praktyk. Zdaniem studentów prowadzone na kierunku zajęcia nie pozwalają na zdobycie umiejętności praktycznych.

- 2) Dokonując oceny spójności programu w zakresie zakładanych efektów kształcenia, doboru treści programowych, form i metod kształcenia, można dopatrzeć się niekonsekwencji w osiąganiu określonych kwalifikacji absolwenta.

W obszernej odpowiedzi na tą część raportu Dyrektor Instytutu szeroko i polemicznie ustosunkował się do przedstawionych wyżej zastrzeżeń. Wskazał na niezgodność pomiędzy ocenami zawartymi np. na stronie 7 i 17, nie chcąc zauważyć, że ocena na s.7 była oceną ogólną i zawierała elementy czysto formalne, zaś na s. 17 dokonano szczegółowej oceny merytorycznej 3. kryterium.

W obszernej odpowiedzi na raport, ustosunkowując się do tego kryterium, w części dotyczącej warstwy organizacyjnej procesu kształcenia i merytorycznej programu oraz osiągania określonych efektów kształcenia, Dyrektor Instytutu nie podzielił opinii ZO. Przedstawiona tu argumentacja nie przekonała jednak ZO ze względu na różne interpretowanie kierunku Bezpieczeństwo narodowe, a co za tym idzie, zawartości merytorycznej treści programu kształcenia. Należy zauważyć, że w opisie profilu absolwenta zapisano, że „umiejętnością, którą posiada absolwent studiów pierwszego stopnia jest znajomość zasad prawnych dotyczących bezpieczeństwa na poziomie lokalnym i regionalnym. Będzie znał procedury zachowania, postępowania i działania ludzi i instytucji w sytuacjach kryzysowych.” W opinii ZO nie można uznać za trafne przyjęcie np. w Bloku Bezpieczeństwa Regionalnego przedmiotu *Strategiczne znaczenie regionu Arktyki*, a w Bloku Bezpieczeństwo Globalne przedmiotu *Wywiad gospodarczy w przedsiębiorstwie*. Stąd m.in. zastrzeżenie ZO co do warstwy organizacyjnej procesu kształcenia i merytorycznej programu. Podobnie jest z treściami kształcenia, dla przykładu, w przedmiotach *Komunikacja kryzysowa z elementami negocjacji* i *Logistyka w sytuacjach kryzysowych* student tworzy plan zarządzania kryzysowego, natomiast w przedmiocie *Zarządzanie kryzysowe* tylko przygotowuje prezentację multimedialną związaną z wybranym aspektem zarządzania kryzysowego. To było m.in. przesłanką sformułowania obawy ZO o zapewnienie skutecznej realizacji celów kształcenia i uzyskania określonych efektów kształcenia. Na problem ten zwrócili również uwagę studenci (w czasie spotkania z członkami ZO w trakcie wizytacji, jak i na spotkaniu z głównym koordynatorem ECTS (Notatka w Załącznikach do odpowiedzi).

Do problemu pomocy w organizacji praktyk i możliwości zdobycie umiejętności praktycznych odniesiono się w punkcie 7.

Biorąc pod uwagę, że w przedstawionej odpowiedzi na raport Instytut zawarł informacje, iż część wadliwych rozwiązań skorygował (np. Karty przedmiotów, w miejsce projektu jako formy zajęć przedmiotów *Zarządzanie kryzysowe* i *Logistyka w zarządzaniu kryzysowym* wprowadził wykład i ćwiczenia, wprowadził Seminarium dyplomowe, wprowadza zajęć z WF do struktury programu, skorygował program w części dotyczącej przyporządkowania efektów kształcenia) i deklaruje wprowadzenie „głębszych” zmian (w porozumieniu ze studentami) od roku akademickiego 2013/2014, zgodnie z Uchwałą Senatu z dn. 21.11.2012r., **ZO uznał za celowe dokonanie zmiany oceny kryterium 3 z oceny „częściowo” na ocenę „znacząco”**.

4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zrealizowania celów edukacyjnych programu studiów

Oceniając realizację kryterium 4, ZO sformułował następujące uwagi i zastrzeżenia:

- 1) W sytuacji, w której Władze ISM nie wskazały dyscypliny naukowej z dziedziny nauk humanistycznych, do której odnosiłyby się efekty kształcenia dla tego kierunku nie można uznać zaliczenia do minimum dr hab. Tadeusza Marcza, który posiada stopień naukowy w obszarze nauk humanistycznych, w dziedzinie nauk humanistycznych, w dyscyplinie historia. W ocenie ZO Uczelnia nie spełnia wymagań dotyczących minimum kadrowego kierunku bezpieczeństwo narodowe, na studiach stacjonarnych i

niestacjonarnych, na poziomie studiów pierwszego stopnia, o profilu ogólnoakademickim w przypadku jednego nauczyciela akademickiego, w kontekście wymogów ujętych w § 12 pkt 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243, poz.1445).

- 2) Nauczyciele akademicki zaliczeni do minimum kadrowego, w zasadniczej części, posiadają dorobek w obszarze wiedzy odpowiadającym obszarowi kształcenia, wskazanego dla kierunku Bezpieczeństwo narodowe, w jednej z dyscyplin naukowych do których odnoszą się efekty kształcenia dla tego kierunku (§12 ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243, poz. 1445, z późn. zm.). ZO ma zastrzeżenia co do prawidłowości obsady niektórych wykładowców do prowadzenia zajęć dydaktycznych. Brak jest przedstawicieli dyscypliny naukowej nauki o bezpieczeństwie.

W ISM obserwuje się stosunkowo dużą stabilność kadry dydaktyczno-naukowej.

Występują zastrzeżenia co do prawidłowości doboru nauczycieli pod kątem ich kwalifikacji do prowadzenia wybranych przedmiotów (kierunkowych dla kierunku Bezpieczeństwo narodowe).

Hospitacja przeprowadzona na każdym roczniku studiów stacjonarnych wskazuje na dobre przygotowanie nauczycieli akademickich i obudowy dydaktycznej do zajęć, wykorzystywane są różne formy zajęć, zaangażowanie studentów zadowalające.

3. Politykę kadrową i jej spójność z założeniami rozwoju ocenianego kierunku studiów ocenia się jako częściową. Obecna polityka kadrowa Instytutu nie sprzyja właściwemu rozwojowi kierunku *Bezpieczeństwo narodowe*. Żaden z analizowanych nauczycieli nie reprezentuje dyscypliny nauki o bezpieczeństwie.

Odnosząc się do wyżej sformułowanych zarzutów Dyrektor Instytutu przedstawił obszernie wyjaśnienia, które poparł załącznikami. W świetle przedstawionych informacji, że kierunek studiów został poszerzony o dziedzinę nauk humanistycznych i dyscyplinę historia, uwaga nr 1 staje się bezprzedmiotowa, tym samym ISM spełnia warunek minimum kadrowego na kierunku Bezpieczeństwo narodowe.

W odniesieniu do pozostałych dwóch punktów ZO nie podzielił opinii Dyrektora Instytutu. ZO podtrzymuje swoje zastrzeżenia co do procedury obsady przedmiotów nauczycielami akademickimi wskazanych w Raporcie oraz polityki kadrowej i jej spójności z założeniami rozwoju ocenianego kierunku studiów. Informacje Dyrektora Instytutu, odnoszące się do zakwestionowanej poprawności obsady części przedmiotów (Tabela 5a w Raporcie), w ocenie ZO, nie stanowią wystarczającej podstawy, aby dotychczasowy dorobek uznać za reprezentatywny dla tych przedmiotów. Na problem ten zwrócili również uwagę studenci (w czasie spotkania z członkami ZO w trakcie wizytacji, jak i na spotkaniu z głównym koordynatorem ECTS (Notatka w Załącznikach do odpowiedzi). W dalszym ciągu żaden z analizowanych nauczycieli nie reprezentuje dyscypliny nauki o bezpieczeństwie, a Dyrektor Instytutu nie wskazał czy i kiedy zamierza wzmocnić potencjał kadrowy o takiego specjalistę, i co zamierza zrobić w zakresie zmiany w prowadzonej polityce kadrowej, tak, aby kwalifikacje, praca naukowa, publikacje i predyspozycje dydaktyczne były kryterium zatrudniania i wyznaczania do prowadzenia zajęć na kierunku Bezpieczeństwo narodowe, tym bardziej, że przedstawiono studentom, w bardzo bliskiej perspektywie czasowej, uruchomienie studiów II stopnia. ZO częściowo podziela opinię Dyrektora Instytutu w odniesieniu do dr A.Sokołowskiego, pod warunkiem, że będzie prowadził zajęcia w formie

ćwiczeń, konwersatorium lub projektu. ZO pozytywnie ocenia decyzje Dyrektora Instytutu o wyłączeniu przedmiotu *Podstawy psychologii* z grupy przedmiotów wybieralnych oraz dokona zmiany w obsadzie przedmiotu *Logistyka w sytuacjach kryzysowych*, z powody wadliwego dotychczas przypisania prowadzących nauczycieli akademickich.

Wnikliwa analiza przedstawionych przez Dyrektora Instytutu informacji może być podstawą do zmiany oceny kryterium 4 z oceny „częściowo” na ocenę „znacząco”.

5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka ma możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

Oceniając realizację kryterium 5, ZO sformułował następujące uwagi i zastrzeżenia:

Infrastruktura dydaktyczna, w części zasobów bibliotecznych, nie zapewnia w pełni realizacji zakładanych efektów kształcenia. Skromne zasoby biblioteczne w zasadniczy sposób utrudniają samodzielne poszerzanie wiedzy, a tym samym osiągnięcie założonych efektów kształcenia. W przedstawionych nakładach finansowych na infrastrukturę ISM w latach 2010-2012 nie uwzględniona wydatków na zakup literatury związanej bezpośrednio z kierunkiem Bezpieczeństwo narodowe.

Pozostawienie studentom poprawności doboru instytucji, w których prowadzone są praktyki zawodowe oraz ustalenie programu i warunków odbywania tej praktyki nie gwarantuje osiągnięcia celów kształcenia i założonych efektów kształcenia na kierunku bezpieczeństwo narodowe.

Odnosząc się do wyżej sformułowanych zarzutów Dyrektor Instytutu przedstawił obszernie i przekonujące wyjaśnienia, wskazujące na możliwość korzystania z zasobów bibliotecznych Biblioteki Głównej UW. i innych uczelni, w ramach Wrocławskiego Ośrodka Akademickiego, a ponadto ISM budując preliminarze dochodów i wydatków z czesnego jako stałą pozycję wydatków uwzględnia „zakupy biblioteczne”.

W świetle przedstawionych informacji, jest podstawa do zmiany oceny kryterium 5 z oceny „znacząco” na ocenę „w pełni”.

6. Nie podlega ocenie

7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

Oceniając realizację kryterium 7, ZO sformułował następujące uwagi i zastrzeżenia:

1) Studenci nie są zadowoleni z systemu opieki naukowej i dydaktycznej. Zwracają uwagę na chaos informacyjny w Dziekanacie.

Odnosząc się do wyżej sformułowanego zarzutu Dyrektor Instytutu przedstawił obszernie i przekonujące wyjaśnienia, wskazujące na dostępność informacji o warunkach organizacji przebiegu i sposobie zaliczenia praktyki z różnych źródeł (strona internetowa ISM, Z-ca Dyrektora ds. Dydaktyki, wykładowcy, Dziekanat). Z czego wynika, że studentom nie zawsze towarzyszy potrzeba pozyskania takiej informacji, choćby ze strony internetowej ISM.

W odpowiedzi na Raport pominięto problem opieki naukowej i chaosu informacyjnego w Dziekanacie. W ocenie ZO zakres tematyczny prowadzonych w Instytucie badań naukowo-badawczych stwarza możliwość znalezienia takiego wycina obszaru badawczego w którym student mógłby się „wyżyć” naukowo. ZO jest skłonny przychylić się do opinii, że występuje

tu raczej brak zainteresowania i motywacji studentów. Władze Instytutu może powinny zastosować jakieś formy motywacji studentów do uczestniczenia w badaniach naukowych w Studenckich Kołach Naukowych.

W świetle przedstawionych informacji, jest podstawa do zmiany oceny kryterium 7 z oceny „znacząco” na ocenę „w pełni”.

8. Stosowanie na ocenianym kierunku studiów wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia zorientowanego na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia

Po zapoznaniu się z funkcjonowaniem WSZJK, Zespół Oceniający sformułował następujące uwagi i zastrzeżenia:

- 1) Słabszymi elementami systemu jest brak wyraźnego zdefiniowania pomiaru efektów kształcenia oraz skutków stwierdzanych wad i niedociągnięć w procesie kształcenia. Obecnie w systemie ewaluacji jakości kształcenia w niewystarczającym stopniu uczestniczą przedstawiciele życia społecznego.
- 2) Studenci są częściowo włączani w Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia poprzez Samorząd Studencki, jednak brakuje włączenia studentów ocenianego kierunku. Jedynym widocznym dla studentów elementem tego systemu jest proces ankietyzacji, jednakże wyniki przeprowadzanych ankiet nie są podawane do ich wiadomości. Brak udziału interesariuszy zewnętrznych w procesie zapewnienia jakości kształcenia.

W odpowiedzi na uwagi ZO zawarte w Raporcie, w odniesieniu do tego kryterium, Dyrektor Instytutu przedstawił obszernie wyjaśnienia i uzasadnienia. Wynika z nich, że proces ewaluacji obejmuje nawet 70% studentów danego roku studiów, a raporty udostępniane są Kierownikom Zakładów oraz poddawane analizie na forum Rady Instytutu. W sytuacji stwierdzenia niskich ocen ewaluacyjnych zarządzane są dodatkowe hospitacje wybranych wykładowców. ZO uznaje za prawidłową politykę, jako skutek procesu ewaluacji, zmianę nauczyciela akademickiego przez wyznaczenie nowego – o dorobku naukowym w pełni zgodnym z obszarem nauki, dziedziny i dyscypliny wykładowanego przedmiotu. W związku z utworzeniem w strukturze Instytutu Pracowni (szkoda, że nie Zakładu) Koordynacji Badań i Dydaktyki Bezpieczeństwa Narodowego, można spodziewać się, że problemy jakości kształcenia na kierunku Bezpieczeństwo narodowe zostaną bardziej wyartykułowane, a system ewaluacji jakości kształcenia będzie efektywniejszy. Takie oczekiwania wyrażali również studenci kierunku Bezpieczeństwo narodowe. ZO pozytywnie odnosi się do pisma okólnego Dyrektora ISM z dnia 12.01.2013r. o zintensyfikowaniu wizyt hospitalizacyjnych na zajęciach prowadzonych przez doktorantów, pracowników naukowo-dydaktycznych o niewielkim stażu oraz wykładowców wskazanych w Raporcie ZO.

W reakcji na uwagi ZO Dyrektor Instytutu zainicjował zaangażowanie studentów w proces weryfikacji koncepcji kształcenia, w kierunku zmian w programach kształcenia wychodzących naprzeciw ich oczekiwaniom. Zapoczątkowano stałe kontakty studentów kierunku Bezpieczeństwo narodowe i przedstawicieli Koła Racja Stanu z władzami Instytutu oraz podjęto działania zmierzające do wsparcia studentów w poszukiwaniu właściwych miejsc odbywania praktyk studenckich. Należy również oczekiwać, że konkretne efekty w obszarze poprawy jakości kształcenia przyniesie współpraca z interesariuszami zewnętrznymi, do których Instytut skierował ofertę takowej współpracy.

Wnikliwa analiza przedstawionych przez Dyrektora Instytutu informacji, a głównie podjęte lub zainicjowane działania naprawcze, stanowią wystarczającą podstawą do zmiany oceny kryterium 8 z oceny „znaczącej” na ocenę „w pełni”.

9. Podsumowanie

Licząca 23 strony (plus 15 załączników) odpowiedź Dyrektora Instytutu Studiów Międzynarodowych na raport ZO zawiera bardzo szczegółowe i merytoryczne odniesienie się do treści Raportu ZO z wizytacji programowej, i sprowadza się do akceptacji zasadniczej części przedstawionych uwag i zastrzeżeń. Instytut wprowadził już i deklaruje dokonanie dalszych zmian sugerowanych przez Zespół Oceniający.

Trudno zgodzić się z interpretacją art. 29 ust.1 *Ustawy z dnia 18 marca 2011 roku o zmianie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz zmianie niektórych innych ustaw*, wg której, czytany literalnie, pozwalałby Instytutowi na odroczenie procesu rozpoczęcia realizacji programu zgodnego z wymogami Krajowych Ram Kwalifikacyjnych (KRK) na rok 2012/2013. Zgodnie z taką interpretacją Senat Uniwersytetu Wrocławskiego ogłosił 21.11.2012r. finalną uchwałę w której mówi się, że *podstawowe jednostki organizacyjne opracują i ogłaszają programy studiów oparte o zakładane efekty kształcenia zgodnie z Krajowymi Ramami Kwalifikacji nie później niż do 31 maja 2013r. i rozpoczną ich realizację nie później niż w roku akademickim 2013/2014*. ZO zauważył i docenił fakt, że Instytut takie prace zapoczątkował wcześniej, co umożliwiło mu zapoczątkowanie wdrażania programów zgodnych z wymogami Krajowych Ram Kwalifikacyjnych (KRK) dla studiów rozpoczynających się w roku akademickim 2012/2013. Zdobyte przez ten rok doświadczenia własne Instytutu oraz sugestie ZO (zawarte w raporcie z wizytacji programowej) z całą pewnością przyczynią się do poprawy jakości procesu dydaktycznego na kierunku Bezpieczeństwo narodowe.

ZO nie podziela opinii Dyrektora Instytutu, że nie ma potrzeby przypisywania punktów ECTS za ćwiczenia, gdy w programie przedmiotu są wykłady i ćwiczenia, gdyż punkty ECTS są dopisywane po zakończeniu całego cyklu zajęć.

ZO w dalszym ciągu dostrzega słabe strony w obszarze: koncepcji rozwoju kierunku, konstrukcji programu studiów i możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia oraz zasobów kadrowych i polityki kadrowej.

W kontekście wnikliwej analizy przedstawionej odpowiedzi Dyrektora Instytutu Studiów Międzynarodowych na Raport ZO PKA, uwzględniając poprawność wprowadzonych i właściwy kierunek zainicjowanych działań naprawczych oceny poszczególnych kryteriów przedstawiają się następująco:

Tabela 2. Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej w kontekście wyjaśnień złożonych przez Instytut Studiów Międzynarodowych

Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
	wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
1. Koncepcja rozwoju kierunku			X		
2. Cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		X			

3.Program studiów			X		
4.Zasoby kadrowe		X			
5.Infrastruktura dydaktyczna		X			
6.Prowadzenie badań naukowych	Nie podlega ocenie				
7.System wsparcia studentów w procesie uczenia się		X			
8.Wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			

W związku z przedstawioną przez Uczelnię odpowiedzią na raport, dokumentującą podjęte działania oraz nowy stan faktyczny zachodzą przesłanki do zmiany oceny w kryterium „program studiów” z „znacząco” na „w pełni”. Podstawą takiej decyzji na tym etapie postępowania jest dopełnienie przez Uczelnię post factum wymaganych obowiązków.

9.Program studiów		X			
-------------------	--	---	--	--	--